

50e jaargang no. 6, juni 1989

ONZE VOGELS

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

ssel

De

Jonge strogele rosella's

De

se

Strogele rosella

Tekst: Cevab

Foto: C. Scholtz

De Strogele rosella, *Platycercus flaveolus*, is ongeveer 34 cm groot en komt zonder ondersoorten voor in het binnenland van Zuidoost Australië, met name in zuidelijk Nieuw Zuid Wales in de directe omgeving van grote rivieren. In de wetenschappelijke lectuur wordt deze soort ook genoemd als een ondersoort van de pennant rosella, *Platycercus elegans*, anderen zijn weer van mening dat de strogele een ondersoort is van de geelbuik rosella, *Platycercus caledonicus*. Het is wel zo dat bij een slechts oppervlakkige beschouwing de strogele sterk doet denken aan de geelbuik maar bij nader bekijken zijn er wel verschillen te constateren. De geelbuik is groter van formaat, is overwegend geelgroen en warmer van kleur en ook de vleugeltekening is anders en meer blauwer. Bovendien zijn het bewoners van geheel andere gebieden.

Man en pop zijn gelijk van kleur. De kop en snavel van de man zijn forser als die van de pop. De mannelijke kop is meer afgeplat de vrouwelijke wat ronder van vorm. Meestal zijn de poppen ook wat kleiner van formaat.

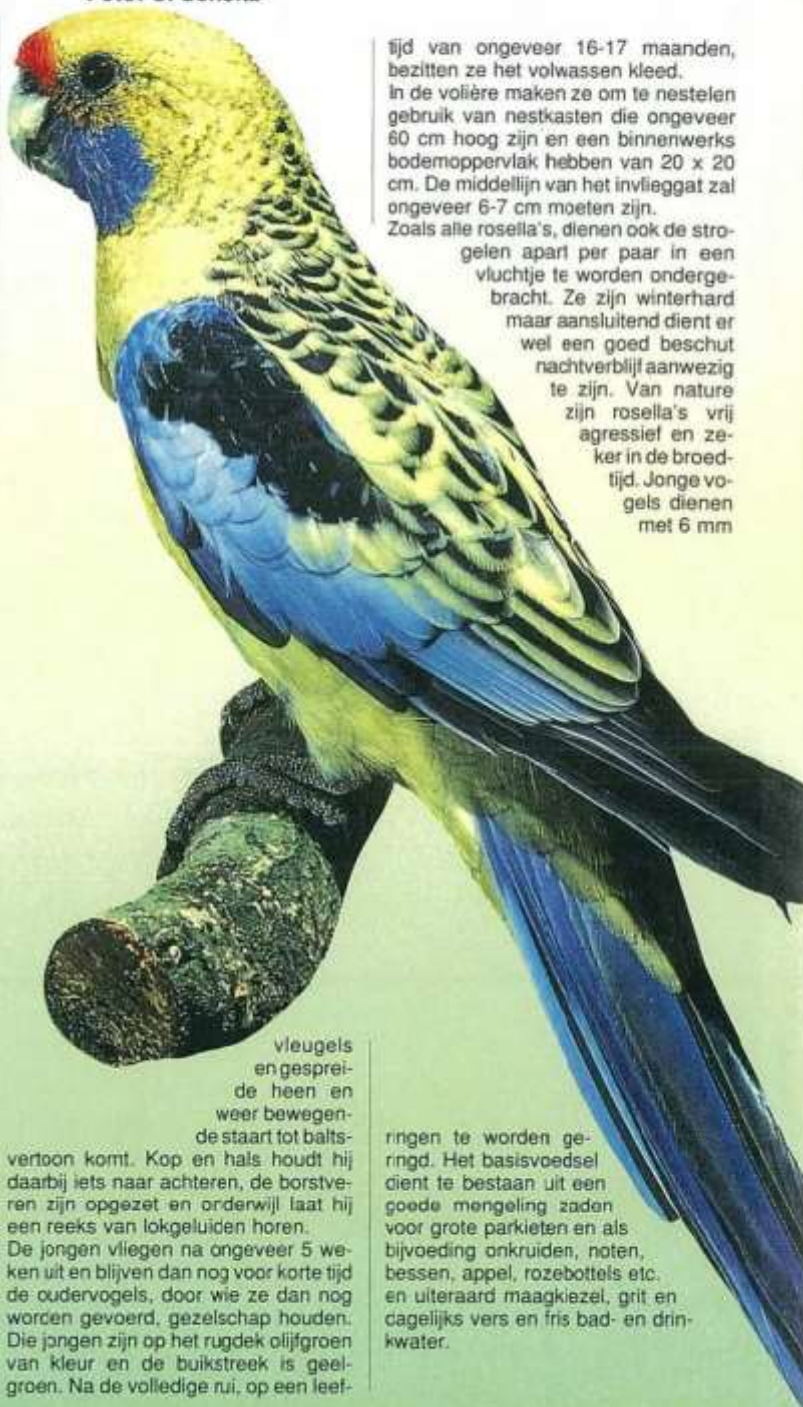
Het zijn bewoners van licht beboste droge gebieden in de onmiddellijke omgeving, beter nog aan de oevers, van de rivieren Darling, Murrumbidgee en Lachlan.

Hun voedsel zoeken en vinden ze voornamelijk op de grond en bestaat uit zaden van grassen, onkruiden en bomen, terwijl er ook insecten en hun larven, vruchten en granen worden opgenomen.

Ze nestelen vrij hoog in de bomen, in holten van dikke takken en stammen. Een legsel bestaat uit 4 tot 6 eieren die door de pop gedurende ongeveer 20 dagen worden bebroed. Dagelijks verlaat ze in de vroege morgen en de late namiddag voor slechts een heel korte tijd het nest om wat te eten en zich te ontlasten.

De man houdt zich veelal op in de nabijheid van het nest. Het komt regelmatig voor dat een paartje, dat als het ware een huwelijk voor het leven sluit, gedurende verschillende achtereenvolgende jaren dezelfde nestplaats in gebruik heeft.

De broedperiode valt in de zuidelijke lente en vroege zomer, van augustus tot december. Bij aanvang van die periode valt waar te nemen dat het mannetje met ahangende gesloten

tijd van ongeveer 16-17 maanden, bezitten ze het volwassen kleed.

In de volière maken ze om te nestelen gebruik van nestkasten die ongeveer 60 cm hoog zijn en een binnenwerks bodemoppervlak hebben van 20 x 20 cm. De middellijn van het invlieggat zal ongeveer 6-7 cm moeten zijn.

Zoals alle rosella's, dienen ook de strogeelen apart per paar in een vluchtje te worden ondergebracht. Ze zijn winterhard maar aansluitend dient er wel een goed beschut nachtverblijf aanwezig te zijn. Van nature zijn rosella's vrij agressief en zeker in de broedtijd. Jonge vogels dienen met 6 mm

vleugels en gespreide heen en weer bewegen de staart tot balts-

vertoon komt. Kop en hals houdt hij daarbij iets naar achteren, de borstveren zijn opgezet en orderwjl laat hij een reeks van lokgeluiden horen.

De jongen vliegen na ongeveer 5 weken uit en blijven dan nog voor korte tijd de oudervogels, door wie ze dan nog worden gevoerd, gezelschap houden. Die jongen zijn op het rugdek olijfgroen van kleur en de buikstreek is geelgroen. Na de volledige rui, op een leef-

ringen te worden geringd. Het basisvoedsel dient te bestaan uit een goede mengeling zaden voor grote parkieten en als bijvoeding onkruiden, noten, bessen, appel, rozebottels etc. en uiteraard maagkiesel, grit en dagelijks vers en fris bad- en drinkwater.

De Roodbuik papagaai

(*Poicephalus rufiventris*)

Beschrijving: lengte 22 cm.

Bij de man is de kop, het bovenlichaam en de bovenborst grijsachtig - bruin en op de wangen en borst veranderlijk oranje gekleurd. De geelachtig groene stuit is blauw besproeid. De onderborst, buik en dekveren onder de vleugels oranje. De dijen en aars bleek groen doch veranderlijk geel en oranje getint. De bek grijsachtig zwart. De iris oranje rood, de poten grijs. Bij de pop zijn de keel en dekveren onder de vleugels grijsachtig. De borst en buik grijsgroen. Verspreidingsgebied: Noord oostelijk Afrika.

Mijn (kweek) ervaring met deze vogels.

Omstreeks november 1984 kocht ik bij een medeliefhebber in Purmerend een paartje roodbuikpapagaaien. Deze man was in het bezit van 2 paren. Ik heb een paar uitgezocht en na nog wat gepraat te hebben over onze liefhebberij reden wij (mijn vrouw en ik) weer richting Brabant. Achteraf had ik spijt dat ik het tweede paar niet ook had gekocht, maar ja financiën speelden ook een rol. Thuisgekomen werden de vogels in een broedkooi geplaatst, afmeting 120 cm breed, 100 cm hoog, 60 cm diep, drie zijden betegeld, boven dicht en

voorzijde gaas. Na $\pm$ 2 weken werd de broedkooi voorzien van een broedblok 23x23x40 cm, vleggat 8 cm.

De eerste jaren gebeurde er niet veel, de vogels sliepen samen in het blok. De pop verdween overdag bij onraad ook direkt in het blok en bracht daar veel tijd door. Paringen heb ik bij deze vogels nooit waargenomen. Ik deed regelmatig (1x per week) nest controle. De vogels zaten alletwee in het blok. Als ik dan met het schouwlampje door het luikje in het blok kwam bleven ze heel rustig. Ze gingen eventueel wat opzij of ik kon de pop eventueel met het lampje iets optillen. Er was nooit paniek of agressief gedrag.

Op 4-2-1987 was er het 1e ei waarna er nog 1 volgde. Na $\pm$ 35 dagen bleken alletwee de eieren bijna volgroeid maar afgestorven te zijn. Het blok heb ik schoongemaakt, ontsmet en opnieuw van een laag vochtige tuinturf voorzien, waarna op 2-8-1987 het 1e ei gelegd werd. 2 dagen later het 2e. Na 2 weken lag 1 ei stuk buiten het blok en het andere ei dat bevrucht was heb ik bij de meyerspapagaaien ondergelegd, die op dat moment ook 3 eieren hadden. Na $\pm$ 28 dagen kwamen alle vier de eieren uit. 3 meyerspapagaaien en 1 roodbuik. Deze werden 1 1/2 week goed gevoerd, totdat de 10e dag de roodbuik met een lege krop dood in het blok lag.

De meyerspapagaaien zijn verder goed groot gebracht.

30-12-1987 wederom 1e ei waarna er nog 2 volgden. Op 29-1-1988 lag er een lege dop op de bodem van de kooi en er klonk een zwak gepiep uit het blok. De volgende dag lag er een jong dood gebeten buiten het blok. Bij nestcontrole bleek een tweede jong doodgebeten in het blok te liggen. De pootjes waren er af gebeten en van de rest was ook niet veel over. Het derde ei was onbevruucht. Het blok weer schoongemaakt en opnieuw gevuld en opgehangen.

23-6-1988 1e ei. In totaal werden er drie eieren gelegd. Na 29 dagen broeden hoorde ik gepiep in het blok. Deze keer had ik geen nestcontrole meer toegepast. Toen de jongen ± 2 weken oud waren heb ik in het blok gekeken en zag 2 mooie jongen met goedgevulde krop en 1 afgestorven ei. Op een leeftijd van ± 18 dagen heb ik ze geringd met 7 mm ringen. De vogels groeiden voortreffelijk en zijn 27-9-1988 uitgevlogen. Beide vogels hebben (in tegenstelling als vermeld in Parrots of the World) een oranje rode borst. Aan kopvorm en zwaarte van de snavel was reeds te zien dat dit een man en een pop waren. Op een leeftijd van ± 5 maanden komen bij de pop reeds grijsgroene veertjes door het rood op de borst, waarna deze langzaam grijs kleurt.

Eindelijk de eerste jonge roodbuiken op stok, netjes door de ouders grootgebracht. Dus nu zou het verder wel lukken!

Niets was minder waar, het blok weer schoongemaakt, ontsmet en van nieuwe tuinturf voorzien.

24-11-1988 1e ei, totaal 2 eieren. Na ± 30 dagen zonder nestcontrole 2 stuks pas uitgekomen en doodgebeten jongen buiten het blok.

4-2-1989 1e ei totaal 3 eieren en het word eentonig maar na ± 30 dagen 2 mooi uitzijende maar doodgebeten jongen buiten het blok en 1 afgestorven ei. Dit is mijn tot nog toe niet zo gelukkige ervaring met roodbuikpapagaaien.

Graag zou ik weten of er liefhebbers zijn die soortgelijke ervaringen hebben of hiervoor misschien een oplossing of goed advies hebben.

Tenslotte wil ik nog vermelden dat mijn vogels gevoerd worden met een mengsel van 2 delen papagaaienvoer en 1 deel parkietenzaden (mengsel van Himbergen). Cédé elvoer en Cédé mix (2 op 1) aangevuld met gekiemde katjang idje en af en toe een stukje appel of peer.

Ik zie graag reacties (rechtstreeks of via dit blad) tegemoet.

J. v. Lieferlooy
Tel.: 04127-436.

Signalen

Prof. dr. Anthonie Stolk

Zoals bekend staat de zang van de vogels in verband met het bezetten van een territorium om het nest. Men zou kunnen zeggen dat die zang een soort waarschuwingssignaal is, dat dient om de grenzen van het eigen gebied af te bakenen en te markeren. Niet alleen echter door de zang, maar ook door de lichaamshouding weten de dieren in hun sociaal leven en liefdesverband het spel te spelen van imponeren en geïmponeerd worden.

Men heeft hier een koppeling tussen structuur en bewegingsvorm. In dit verband kan gewezen worden op de betekenis van de intensieve fonkeling van de met schijnogen bestrooide pauwestaart *Pavoninae* en de handpalmgrote oranje-kleurige veer van het mannetje van de mandarijneend *Aix galericulata*. Ook kan men van *Auslösers* spreken, dat wil zeggen van eigenschappen van objecten, die met het oog op hun signaalwaarde in de communicatie zijn uitgeselecteerd. In het bijzonder bij vogels zijn bepaalde geluiden, bewegingen en kleuren om hun signaalwaarde van groot belang. Bij verreweg de meeste vogels speelt de geur in het geheel of zo goed als geen rol. Vogels zijn geen geur- maar kleurdieren. Dit in lijnrechte tegenstelling met de zoogdieren, waar de reuk een belangrijke rol speelt. Ze worden dan ook wel *geurdieren* genoemd.

Wat de signaalreacties bij vogels betreft, blijken verschillende soorten op het plotseling verschijnen van een roofvogel met een vluchtreactie te reageren, ook al hadden ze tevoren nog nooit zo'n roofvogel gezien: instinctmatig bijgevolg, een aangeboren gedragshandeling, om zo te zeggen gedreven door een innerlijke drang. Voor een experimentele benadering heeft men kartonnen modellen gemaakt, die boven de vogels bewogen werden. Hierbij bleek dat door de vogels op sommige modellen werd gereageerd en op andere in het geheel niet. Alle modellen echter waarop door vogels positief werd gereageerd, hadden zonder uitzondering een korte kop. Opmerkelijk is echter dat allerlei vogels ook vluchtreacties voor een gierzwaluw *Apodidae* vertonen.

Zoals bekend spelen bovendien bij het afbakenen van het territorium vaak bepaalde kleuren een rol. Plaatst men in het territorium van een roodborstje *Erithacus rubecula* een opgezet jong exemplaar dat nog geen rode keelvlak heeft, dan trekt het mannetje zich daar niets van aan. Tegen een bosje rode veren zonder meer wordt echter met grote felheid bedreigd. En hoe belangwekkend zijn in dit verband de opmerkelijke spiegelgevechten van de mannelijke kemphaantjes *Philomachus pugnax*, waarbij slechts in mannetjes in de voortplantingstijd met opgerichte pluimen en ontvouwde halskraag rivalen worden gezien.

Zangwedstrijden voor vinken

dinsdag 19 juli

8u.30 tot 11u.30: middeleeuws ontbijt, Groot-Vleeshuis.

9u.: wedstrijd voor ziende vinken, Schoenerstr., Durmeschipstr. (Wondelgem). Inschrijven café Don Fredo, Wondelgemstationplein.

9u. tot 22u.30: Schaaktornooi St.-Pietersabdij, St.-Pietersplein 9.

9u. tot 12u.30: volksspelen, demonstraties oude ambachten, café-terras, Museum voor Volkskunde, Kraanlei 65.

Tekst: Lucas Van Praet

Foto's: Gazet van Antwerpen, Lucas van Praet

Knipsels: Programma "Gentse Feesten" Gazet van Antwerpen

Met dank aan dhr. Jacques

Adams en de vinkenmaats-

schappij "De Dorpszangers"

Machelen-aan-de-Leie.

Inleiding

Bovenstaand uittreksel uit het programma van de tiendaagse, ook voor Nederlanders, zeer bekende Gentse Feesten leert ons al wat meer over de vinkensport in Vlaanderen.

Aihowel het reeds meer dan zestig jaar verboden is de vinken blind te maken, de oogjes werden dichtgeschroefd, spreekt men nog over een wedstrijd voor "ziende" vinken.

Men moest natuurlijk een andere oplossing zoeken opdat de vinken mekaar niet zouden zien en zo werd de rondom afgedichte kool, met uitzondering van een mat glas aan de voorzijde en eventueel aan de zijkant (een blinde muite), ontworpen.

We zullen af en toe de echt Vlaamse termen tussen haakjes zetten omdat die zo nauw verbonden zijn met de vinkenwedstrijden (vinkenzettingen).

In bovenstaande knipseltje ziet men ook dat de wedstrijd aanvangt om 9 uur. Dit is het meest gebruikelijke uur voor een vinkenwedstrijd alhoewel de laatste jaren ook de namiddagzettingen aan populariteit winnen. Het aantal gezongen liedjes ligt dan echter meestal lager.

Historiek

Reeds in 1596 wordt in een oorkonde van de stad Ieper over een vinkenwedstrijd geschreven de eerste zondag van mei van 6u tot 7u 's morgens. Daarna werden de vogels in de kerk gezegend. De vinken zaten in een notenlaarhouten kool met aan de voorkant "katvrij" traliewerk. Om de vogels rustig te hou-

den werden ze blindgemaakt door het dichtlassen van de oogleden. Verder leek een wedstrijd vrij goed op hetgeen we nu kennen. De vogels werden op een stille plaats - toen uiteraard makkelijker te vinden - op de grond geplaatst met een tussenuimte van acht voet (ongeveer 2,4 m). Het liedje of de slag moest eindigen op "siskewie" en het aantal werd op een zwarte stok (de latte), te vergelijken met een stokmeter, aangestreept. Tijdens het opmaken van de uitslag werden allerhande volksspelen zoals zaklopen, lepelkoers enz. ingericht. Pas rond de middag werden op een plechtige manier, in aanwezigheid van de meier of burgemeester, de magistraten, de notabelen en de fanfare de prijzen uitgereikt. Op dergelijke grote wedstrijden werd per groep van vier vinken - een peleton - gespeeld. Iedere vereniging vaardigde viereigenaars (vinkeniers) van de beste vinken af. Aangezien de verplaatsingen te voet gebeurden werd dikwijls de avond voordien vertrokken. De "siskewie"-slag wordt ook nu nog de Vlaamse slag genoemd. Binnen de maatschappijen werden ook wedstrijden ingericht voor de leden. De vinkensport was vooral populair in het huidige Oost- en West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk waar niet alleen de vinken Vlaams zongen, ook de bevolking sprak er Vlaams (Frans-Vlaanderen). Het verbieden van het blindmaken van de vinken had natuurlijk een weerslag op de vinkensport. De oudere vinkenliefhebbers konden zich hiermee moeilijk verzoenen doch nadat men inzag dat ook

"ziende" vinken het behoorlijk deden kreeg de vinkensport een nieuwe bloeiperiode. Oost- en Westvlaamse arbeiders die naar Antwerpen of Brussel gingen werken of er zich eventueel ook vestigden brachten de vinkensport naar de provincies Brabant en Antwerpen. Ook een deel van Henegouwen en Limburg werd voor de vinkenliefhebberij warm gemaakt.

In Wallonië (Luik-Verviers-Namen) wordt op een afwijkende manier gespeeld. De vinkenlang wordt heel ruim beoordeeld, iedere afzonderlijke slag wordt geteld en de kooien staan niet op de grond doch worden opgehangen op 1,80 m hoogte op een afstand van 40 cm van elkaar aan een soort lattenwerk.

Zang

Men zou kunnen stellen dat in het vlakke gedeelte van België de siskewie-slag (Vlaamse zang) de enig geldige is en dat men elders, in de meer heuvelachtige streken heel wat ruimer is in zijn beoordeling. De Algemene Vinkeniersbond (AVIBO), aangesloten bij de COM, aanvaardt enkel de Vlaamse zang. Vinken met een andere slag noemt men "Walen". Deze "walen" kunnen wel verleerd worden aan de hand van een goede voorzanger of zoals nu veel gebeurt met een geluidscassette. Ze hervallen echter in hun moedertaal als ze opnieuw een soortgenoot horen.

Het verloop van een vinkenwedstrijd

Aan de hand van een kleine diareportage bekijken we nu eens "live" een vin-

Vinken fluiten 150 jaar

GVA aug/88

Aarsele

De Aarseise vinkbond «Verheugd in de Zang» is 150 jaar jong. Volgend weekend wordt dit gevierd. Op zaterdag 20 augustus is er om 10.30 u. een jubileummis, opgeluisterd door het zangkoor en de fanfare. Om 11.30 u. een receptie in de parochiezaal en om 13 uur gaan de

ingeschrevenen aan tafel in De Hert. De fanfare begeleidt hen de ganse voormiddag.

's Avonds om 20 uur is er een jubileum TD in de parochiezaal met DL Jo Van Langeveld. Inkom 100 fr. (vv 80 fr.). Tevens is er een tentoonstelling over 150 jaar vinkensport in het parochiaal centrum (het achterste gebouw). Toegankelijk op zaterdag 20 augustus van 16 tot 21 uur en op zondag van 10 tot 17 uur. Gratis toegang.

"Vogels van de grond" De vinkenier heeft nu de kooi in de hand.

Tweede sein: "Vogels op de grond" De kooi wordt op de aangestipte plaats neergezet en de vinkeniers schuiven één plaats naar rechts. Zo tekent men de vogel van zijn buurman maar heeft men ook nog controle op de tekenaar van zijn eigen vogel.

Derde sein; "Tekenen" Vanaf nu mag de kooi niet meer aangeraakt worden. Precies één uur na het derde sein wordt het einde van de wedstrijd aangekondigd door het eindsignaal: "Regels neer" of "Regels op de grond". Bij grotere zettingen wordt ook gebruik gemaakt van een vlag.

Bij slecht weer heeft men vanaf 30 minuten een geldige wedstrijd. Het aantal liedjes wordt dan verminderd met een vastgesteld coëfficiënt (vb. 30 min = x 1,9 - 31 min. = x 1,842 enz.).

Aangezien één plaats werd opgeschoven staat er dus niemand bij de eerste vogel. Deze wordt getekend door een door de inrichters aangeduide persoon. Het eerste halfuur verlaat niemand de rij (de reke). Daarna kan de eigenaar aan

Als iedereen klaar staat worden meestal drie seinen gegeven, kleine verschillen zijn naargelang de streek mogelijk. Eerste sein:

kerwedstrijd zoals er per seizoen duizenden in Vlaanderen gehouden worden.

Na de inschrijving in het clublokaal - een plaatselijk café - en de uitloting van de standplaats begeven de liefhebbers zich naar de plaats van de wedstrijd, meestal een rustige veldweg, die verkeersvrij gemaakt is en waarop met witte verf de plaatsen voor de kooien zijn aangeduid met daarnaast een volgnummer. Als alle vinken op hun plaats staan in de rij (de reke) is het enkel nog wachten op het startsignaal van de commissaris. De afstand tussen de kooien bedraagt 2,40 m en tussen kooi en tekenaar - hij die het aantal liedjes noteert - bedraagt 1,25 m of de lengte van de aantekenstok. De liedjes worden hierop genoteerd. Aangezien er 200 liedjes per kant kunnen genoteerd worden gebeurt het zelden dat een tweede stok moet gevraagd worden. Vinken die meer dan 800 slagen zingen op een uur zijn immers zeldzaamheden. Bij een vogel die zeer zachtjes zingt (een laagzanger) is het toegelaten tot op 60 cm. van de kooi te gaan luisteren. Dit moet evenwel bij de inschrijving meegedeeld worden.

Hoe Waalse vinken « Vlaams » leren zingen

Een 41-jarige man uit Hoogledede, die in gerechtelijke kringen geboekstaafd staat als een fervent vogelliefhebber, hoorde zich vrijdag door de Kortrijkse correctionele rechtbank veroordelen tot één maand effectieve celstraf en 6000 fr. boete wegens een diefstal (met braak en inklimning) van drie vinken. Het betrof drie Waalse vinken, die hij daags nadien de vrijheid terugschonk nadat hij zich van zijn daad bewust was geworden.

« Leg mij eens uit hoe dit in zijn werk gaat », zei de rechter tot de betichte. « Die Waalse vinken, fluiten zij in het Frans of in het

Vlaams? Worden de communautaire problemen ook al op de vinken overgezet? » Waarop de 41-jarige Hoogledenaar antwoordde: « Een Vlaamse vink zingt van Siskewiet, terwijl een Waalse vink zingt van Siskewiet. En het komt erop aan de Waalse vinken Siskewiet te leren zingen in plaats van Siskewiet... » De rechter beval zijn griffier dit te noteren. De algemene hilariteit in de rechtzaal had evenwel geen enkele invloed op de strengheid van het vonnis. Reden daartoe was de staat van wettelijke herhaling, waarin de 41-jarige vinkenverkeerde.

de tekenaar toelating geven niet langer bij de kool te blijven als bijvoorbeeld de vogel het vertikt te zingen.

Wanneer aan de juistheid van de zang getwijfeld wordt komen de inrichters die beluisteren. Vinken met een afwijkende zang kan men laten keuren door een gewestelijke zangcommissie of door de zangkeurread. Die levert dan een zangkaart af waarop de aanvaarde en niet-aanvaarde slagen van de vogel genoteerd staan. Deze zangkaart wordt dan bij de inschrijving voorgelegd evenals een eigendomsbewijs waaruit blijkt dat men in regel is met de Belgische Vogelwet. Bij grote wedstrijden is een aparte uitslag voor Eigen Kweekvinken.

Na de wedstrijd komt men terug naar het clublokaal waar menig glaasje gerstenat genuttigd wordt en eventueel, dit hangt af van de goodwill van de lokaalhouder, nog een gratis hapje uit de vuist wordt aangeboden.

Tweede van de deelnemers krijgt een geldprijs en (meestal) plastic of (soms) zijden bloemen. Bij grotere evenementen worden ook wel eens trofeeën en bekertjes uitgereikt. De geldprijzen schommelen meestal tussen 120 BF (f 6,50) voor de eerste en 30 BF (f 2,50), wat precies overeen komt met het inleggeld, voor de laatsten.

De geldprijzen komen van een vast bedrag dat door de inrichtende maatschappij wordt ter beschikking gesteld samen met het inschrijvingsgeld van de deelnemers.

Besluit

Ik hoop aan de hand van het artikel en de illustraties een beeld te hebben opgehangen van een oude populaire tak van de vogelliefhebberij in Vlaanderen. Noem het gerust folklore, u zal er de rechtgeaarde vinkenier niet mee kwetsen. Tenslotte kan ik u alleen maar aanraden, als de gelegenheid zich voordoet, eens zo'n vinken-zetting bij te wonen.

Literatuur

"De Vinkenier" - weekblad van AVIBO
"Statuten en reglementen" van de Algemene Vinkeniersbond
"Het ontstaan en de evolutie van de vinkensport" uitgave AVIBO
Persoonlijk onderhoud met leden van "De Dorpszangers"

Kampioenschap van België te Izegem (1987)
met 1980 deelnemers foto GVA-Terryn

ysel

De

Datum van de zetting: 7 juli 1988

INSCHRIJVING	VOGEL	REGEL
17	EDDY	131

Eigenaar: ADAMS Jacques

Gemeente: MACHELEN

Maatschappij: DE DORPSZANGERS

Liedjes	Prijs	Geld
378	19	75 fl.

osel

De

Lexicon van "vinkenierstermen"

BLINDE MUIE BOOMGAARD	volledig afgesloten kooi (die dia's) bedoeld wordt een boomgaardvink, d.i. een standvogel die reeds genesteld heeft in de natuur, zo genoemd naar het geliefkoosd biotoop van de vink een vink "breekt" als ze de ingezette zang niet helemaal afmaakt
BREKEN DOORTREKKERS DUBBELZANGER LAAGZANGER LATEKOMERS	vinken die vanaf oktober overvliegen in zuidelijke richting vink die twee "slagen" aan elkaar verbindt vink met heel zachte zang vogels die hier hun trek beëindigen en overwinteren (voor de vrouw van de vinkenier: haar echtgenoot na een geslaagde zetting)
LAT(TE)	ook tekenlat, regel, tekenstok aantekening voor de liedjes (zie dia)
MIDDENZANG OPSTEKEN REKE REGEL ROULADE SLOTZANG SNEEUWERS SNELZANGER SPEELVOGEL TAKKELING TEMPEREN	ook rolzang, moet tweelettergrepig zijn (minimum) een vink "trainen", klaarmaken, voor de wedstrijden rij vinkeniers tijdens wedstrijd zie "latte" vlug op elkaar volgende tonen in rollende vorm moet minstens tweelettergrepig zijn en eindigen op "wie" zie "latekomers" hoeft waarschijnlijk geen uitleg, in veel dialecten ook "zerezanger" vink die op de wedstrijden wordt ingezet jongen van de standvogels in hun eerste jaar vogel uit het volle daglicht plaatsen om te proberen hem minder luid te doen zingen
TERUGKOMERS TJOKKEN TOEKAPPERS VERLEREN VINKENIER	zie "weerdrijvers" indruk geven van een slag te starten maar na een korte "tjok" ophouden vogels die de slotzang twee of meermalen herhalen tijdens een liedje "walen" die Vlaamse zang (siskewie) aanieren iemand die vinken houdt om aan de zangwedstrijden deel te nemen cfr. vlake nier
VINKENZETTING VOGEL	zangwedstrijd voor vinken als een vinkenier over een "vogel" spreekt bedoelt hij altijd een vink. Hij onderscheidt meestal "goede" en "slechte" vogels. Iedere vink heeft ook zijn naam. Dankbaar zijn de voornamen van (gewezen) wielrenners en voetballers of bij de oudere vinkeniers de namen van hun kleinkinderen
VOORZANG WALEN of WALEVOGELS	eerste deel van de slag trekvinken die vroeger gedurende hun trek gevangen werden, deze moesten dus verleerd worden "walen" die niet goed verleerd werden worden uit de "reke" genomen om de andere vogels niet te bederven.
WEERDRIJVERS ZANGKAART	de doorstrekkers die in het voorjaar naar hun broedgebieden terugkeren kaart voor vogels met diverse zangen of omstreden zang, na keuring door de zangkeurraad wordt deze kaart aan de eigenaar gegeven en moet ze op iedere zetting voorgelegd worden aan de tekenaar.

Vogelshop Keesmaat

Molendijk 21 - 3361 EK Sliedrecht
Telefoon 01840 - 16650

- * Steeds voorradig grote collectie tropische vogels, kanaries, parkieten, grote parkieten, neophemias, agapomiden, papegaaien etc.
- * KEUZE UIT MEER DAN 100 SOORTEN VOGELS!
- * Uitstekende zaadmengelingen, opkvoeders, alle vogelbenodigdheden, alles voor de tweiker zoals kooien, voorfronten etc.
- * Deskundig advies en uitstekende service.

VOGELSHOP "KEESMAAT" is uniek in de abtassenswaard!
De vogelspecialzaak van en voor de vogelliefhebbers.

UITS.LUITEND GEOPEND: donderdagavond van 18.00 tot 21.00 uur
zaterdag van 9.00 tot 17.00 uur en na telefonische afspraak na 18.00 uur.

C.V. LAKSA (directeur T.A. Darmawan)

IMPORT EN EXPORT VAN TROPISCHE VOGELS

Gespec. i.m.n. Beo's/papegaaien.

Kantoor: J.L. Laksa IV/35
JAKARTA/INDONESIA
Telf.: 09-62 21 67 95 53.
Kontaktadres: Wilsonstraat 120
2131 PW Hoofddorp
Telf.: 02503-41916 (na 18 uur)

Cardinalinae

Deel 4 - Dicksissel en Saltators

Tekst: Cees van Berkel
Foto's: H. Rijkenbarg en C. Scholtz
v't Hart, v.d. Hooven en Van Os.

De soorten

Spiza americana, Dicksissel.

Geen ondersoorten. Verspreiding: Oost USA, Midden Amerika, Trinidad, Colombia, Venezuela. Lengte ongeveer 16 cm. Man in prachtkleed heeft een bruingrijskleurige kop, witte kin en een gele wenkbrauwstreep. Op de borst een zwarte vlek met wit omgeven. Verder is de borst tot op de buik geel. Buik en verdere onderzijde cremekleurig tot wit. De bovenzijde is bruin en bestreept (musachtig). Opvallend zijn de kastanjekleurige schouders. In rustkleed is de kop bruiner van kleur en is de schedel tot de nek fijn bestreept. De pop mist de zwarte keelvlak maar heeft daar wel wat zwartachtige veertjes. Zij is op het kop bruiner en de bestreping is over het geheel contrastrijker dan bij de man.

Saltator atriceps, Zwartkap saltator.

Ondersoorten: **atriceps, suffuscus, flavioriscus, pecti, raptor, lacertosus.** Verspreiding: Mexico, Costa Rica, Panama. Lengte 25 cm en is daarmee de grootste van dit geslacht. Voorhoofd, bovenkop tot de nek zwart, boven het oog een kleine smalle wenkbrauwstreep, onder het oog een donkergrijze wangvlek. Kin zwart en keel wit, vanaf de snavelhoeken begrensd door een zwarte vrij brede baardstreep. Bovendien olijachtig groen, onderzijde grijs. Ogen donker en snavel zwartgrijs. Man en pop zijn gelijk van kleur.

Saltator maximus, Geelkeel saltator.

Ondersoorten: **gigantodus, magnoides, intermedius, lungens, maximus.** Verspreiding: Mexico, Costa Rica, Panama, Colombia, Venezuela tot Guya-

na, Ecuador, Peru, Bolivia, Paraguay. Lengte, ondanks de naam (*maximus*) 20 cm. Bovenkop donker olijfgroen. Boven het oog een witachtige wenkbrauwstreep, onder het oog een meer grijzere wangvlek. Kin witachtig, keel tot op de borst oranjegeel vanaf de snavelhoeken omgeven door een zwarte breed uitlopende baardtekening. Bovendien olijfgroen, onderzijde olijfbuin uitlopend in licht olijachtig groen. Ogen donker, snavel zwart. De pop heeft een valer gekleurde keelvlak.

Saltator atripennis, Zwartvleugel saltator.

Ondersoorten: **atripennis, caniceps.** Verspreiding: Colombia en Noordwest en West Ecuador. Lengte 20 cm. Zwartachtige kop en kopzijden met vrij lange en brede wenkbrauwstreep. In de hals een witachtige streep die naar achter wat breder is dan aan de voorkant. Vanaf de kin is de gehele onderzijde blauwgrijs tot grijs, ondersteunt roodbruinachtig. Bovendien olijfbuinachtig en de vleugels zwartgrijs. Ogen donker, snavel grijsblauw. Man en pop zijn gelijk.

Saltator similis, Groenvleugel saltator.

Ondersoorten: **similis, ochraceiventris.** Verspreiding: Brazilië, Bolivia, Paraguay, Uruguay en Argentinië. Lengte ongeveer 20 cm. Grijszwarte kop met lange en wat brede wenkbrauwstreep en zwarte baardstreepjes. Bovendien olijachtig tot donker blauwgroen, vleugels groen met zwartomzoomde penen. Gehele onderzijde lichtgrijs. Ogen donker, snavel zwartgrijs. Man en pop gelijk.

Saltator coerulescens, Grijs saltator.

Ondersoorten: **vigorsi, richardsoni, grandis, yucatanensis, hesperis, brevicaudus, plumbeus, brewsteri, olivascens, ararea, mutus, superciliosus, coerulescens.** Verspreiding: Mexico, geheel midden Amerika, Colombia, Brazilië, Venezuela, Ecuador, Peru, Bolivia en Argentinië. Lengte 20 cm. Gehele kop en bovenzijde grijsbruinachtig. Witte wenkbrauwstreep welke vanaf het voorhoofd in een smalle punt uitloopt. Onder het oog een klein wit vlekje. Teugel zwart. Kin en keel wit omgeven door een vrij brede zwarte baardstreep. Verdere onderzijde licht bruinachtig, dien en ondersteunt meer geel getint. Staart grijs. Ogen donker en snavel bruinachtig hoornkleurig. Man en pop zijn nagenoeg gelijk van kleur.

Saltator orenocensis, Orinocan saltator.

Ondersoorten: **rufescens, orenocensis.** Verspreiding: Noordoost Colombia en Venezuela. Lengte 19 cm. Bovenzijde grijs, kop en halszijden zwart, onregelmatig uitlopend ter weersijden van de keelstreek. Lange witte wenkbrauwstreep. Onder de ogen en tegen de snavelbasis een klein wit vlekje. Kin wit, onderzijde geelbruin tot creme. Ogen donker, snavel grijsbruin. Man en pop gelijk van kleur en tekening.

Saltator maxillosus, Diksnavel saltator.

Geen ondersoorten. Verspreiding: Zuidoost Brazilië, Paraguay en Noord Argentinië. Lengte 20 cm. Deze soort doet denken aan de groenvleugel sal-

tator, is echter meer bruiner. Opvallend is de korte en vooral brede snavel. Man en pop gelijk.

Saltator aurantirostris, Geelsnavel saltator.

Ondersoorten: *iteratus*, *albochloris*, *hellmayri*, *aurantirostris*, *nasica*.
 Verspreiding: Peru, Noord Chili, Bolivia, Noord en West Argentinië, Paraguay, Uruguay, Zuid Brazilië. Lengte 20 cm. Een bruinachtig grijze vogel aan de bovendelen. Boven het oog een witachtige wenkbrauwstreep welke doorloopt tot op de hals. Voorhoofd zwart, kopzijden zwart doorlopend als een zware baard ter weerszijden van de keel. Kin wit, keel wit soms licht roodbruinachtig, borst grijs, onderzijde roodachtig bruin. Staart grijsachtig, poten licht hoornkleurig, ogen donker en snavel oranjegeel. De pop heeft een grijsachtige kop met zwarte baardstrepen. Er zijn ook soorten waar de onderzijde van de keelvlak is begrensd door een zwarte horizontale band.

Saltator cinctus, Masker saltator.

Geen ondersoorten. Verspreiding: Oost Ecuador. Lengte 19 cm. Bovenzijde blauwachtig grijs. Rond de zwartachtige met wat rode snavel een zwart

Dicksissel man met nog niet voltooide zwarte keelvlak.

masker. Keel en borst wit op de buik begrensd door een zwarte band. Onderbuik tot aan de staart wit, flanken grijs. Staart zwartachtig en de buitenste staartveren hebben witte punten. Geen verschil tussen man en pop.

Saltator atricollis, Zwartkeel saltator.

Geen ondersoorten. Verspreiding: Oost Bolivia, Paraguay, Zuid Brazilië. Lengte 20-21 cm. Een overwegend grijsolifgroenachtige vogel. Voorhoofd, kopzijden, kin en keel zwart min of meer in een punt uitlopend op de grijsachtige borst, ogen donker, snavel oranjegeel. Man en pop gelijk.

Saltator rufiventris, Bruinstuit saltator.

Geen ondersoorten. Verspreiding: Bolivia. Lengte 20 cm. Bovenzijde, kin, keel en borst grijs. Brede witte wenkbrauwstreep. Stuit roestbruin, vleugels en staart zwartachtig. Geen verschil tussen man en pop.

Saltator albicollis, Gestreepte saltator.

Ondersoorten: *albicollis*, *guadelupensis*, *furax*, *isthmicus*, *scotinus*, *mellicus*, *aperatus*, *striatipectus*, *perstriatus*, *flavidicollis*, *immaculatus*, *peruvianus*. Verspreiding: Costa Rica, Panama, diverse eilanden in Midden Amerika, Colombia, Venezuela, Trinidad, Ecuador, Peru. Lengte 16-19 cm. Kop grijsachtig groen. Korte fijne witte wenkbrauwstreep. Bovendelen grijsachtig groen, vleugels meer olifgroen.

Dicksissel poppen

Kin en keel wit, keelzijden, borst en buik licht grijsachtig met groenachtige lengtebestreping. Ogen donker, snavel zwartachtig met geelkleurige punt.

Verschijningsvorm

Het is bijzonder moeilijk gebleken om van de saltators een exacte verschijningsvorm te beschrijven, gezien het feit dat het niet altijd duidelijk is wat de auteurs van de veldgidsen onder bepaalde kleuren verstaan en zij ook zeker niet eensluidend zijn. Meestal zijn de gegevens ook maar summier te noemen.

Tussen de beschreven en overige rassen van eenzelfde soort, bestaan er nogal verschillen in kleuruitingen of verschillen in koptekening, met name waar het gaat om de omvang van de wenkbrauw- en de baardstrepen. Ook kunnen keelvlekken niet alleen aan de zijkanten door baardstrepen zijn begrensd, maar ook aan de onderzijde, zodat de keelvlek in zijn totaal door een zwarte band is omsloten.

Ik heb getracht om enigszins de middenweg te bewandelen waarbij overigens de specifieke kenmerken van de betreffende soort wel zijn benadrukt.

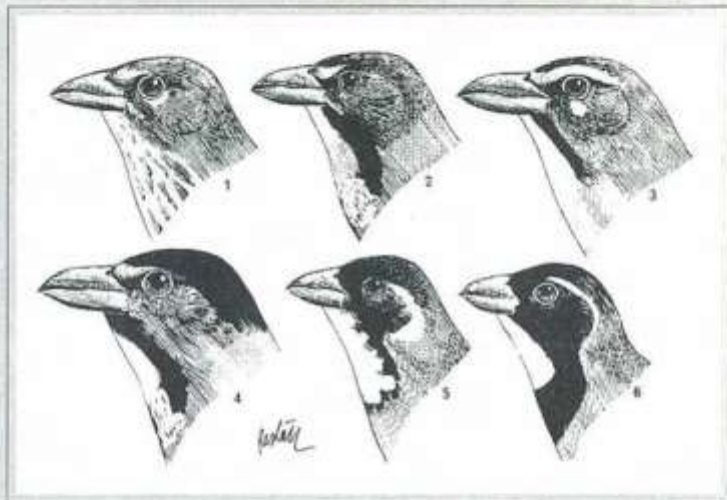
Levenswijze

De **Dicksissel** ontleent zijn (Engelse) naam aan de roep die veelvuldig door hem wordt herhaald en die klinkt als 'dick-dick-dick ciss-ciss-ciss' een onomatopee dus; een door klanknabootsing gevormde naam.

Het zijn trekvogels die aan het einde van de zomer in grote zwermen naar zuidelijker streken trekken, richting Mexico. Alleen als de voedselconcurrentie in hun winterkwartieren te groot is, als de zaadetende vogels te talrijk zijn, dan trekken ze nog verder.

In het voorjaar komen ze weer terug in een gebied waar in elk geval voldoende voedsel voor hen en hun nakomelingen aanwezig is. Ze leven bij voorkeur in open en weelderig met grassen begroeide gebieden waar niet alleen volop zaden kunnen worden gefourageerd maar ook talrijke insecten. Die vormen namelijk het voedsel voor de jongen.

De pop bouwt dichtbij of op de grond, in een dichte struik of tussen hoge graspolen, het nest en vanzelfsprekend behoeft ze niet ver naar materiaal te zoeken, grasstengels en halmen meer

dan genoeg. In het komvormige nest legt ze 3-5 eieren die lichtblauw van kleur zijn. Het popje broedt alleen en de broedduur bedraagt 12 tot 13 dagen. Vanaf een hoge zitplaats houdt de man zijn territorium in de gaten en beschermt met verve het nest tegen al te dichtbij komende soortgenoten of andere vogels. Daarbij laat hij veelvuldig zijn zang horen. Zodra de jongen zijn geboren helpt hij de pop mee met voeren en als die jongen na zo'n 12 dagen uitvliegen blijft hij ze, op den duur in zijn eentje, nog enige weken verzorgen. Normaal twee broedsels per jaar.

Kenmerkend voor de **saltators** is de koptekening; wenkbrauwstreep en baardstrepen. Voor de rest zijn het eenvoudig zo niet saai gekleurde vrij grote vogels. Ook in hun gedrag zijn ze erg rustig, kortom onopvallende vogels waar weinig van bekend is. Ze leven paarsgewijs en bij voorkeur in vochtige tropische gebieden vaak aan de bosranden.

In het algemeen is er weinig verschil tussen de sexen, man en pop zijn gelijk van kleur en tekening. Hun snavel is weliswaar groot maar toch minder krachtig als die van de kernbijters, kardinalen en bisschopsvogels. Ze voeden zich wel met zaden en insecten maar hun hoofdvoedsel bestaat uit bessen en vruchten. Sommige soorten eten

zelfs bloemen.

De zang is in het algemeen van weinig betekenis. Ze bouwen omvangrijke nesten, vaak vrij laag bij de grond in de struiken. De pop is daar actief mee bezig en zij is het ook die de 2 tot 3 vuilwitte tot lichtgekleurde eieren met donkere vlekjes en spatjes uitbroedt. De broedduur bedraagt 13 tot 14 dagen. Beide ouders brengen hun jongen groot en op een leeftijd van ongeveer 14 dagen verlaten ze het nest. Ook daarna worden ze nog geruime tijd gevoerd. Er zijn meerdere broedsels per jaar.

In de volière

Dicksissels kunnen heel goed in volières worden gehouden, mits die volières voldoende ruimte bieden. Van nature zijn ze wat ruzieachtig en vechtlustig. In de winter is het nodig om ze in een verwarmd vertrek te huisvesten. Op een goed zaadmengsel, kanariezaden en onkruiden, aangevuld met wat zachtvoer, ei- en unverseel, en levend voedsel zoals meelwormen, buffalowormpjes, maden, mierenpoppen etc. etc., zullen ze ongetwijfeld in een goede conditie blijven. Van kweekresultaten is mij niets bekend.

Saltators komen bij de vogelliehebbers maar zelden voor. Slechts een enkele keer worden ze in de handel

Cardinalinae

aangeboden. Zover bekend zijn het wel sterke vogels die, eenmaal gewend, op een verantwoorde manier en zonder veel bijzondere zorg in de volières kunnen worden gehouden. Wel dient de volière goed beplant te zijn en te zijn voorzien van een aansluitend eventueel te verwarmen binnenruimte. In de gezelschapsvolière blijken ze vreedzaam met andere soorten te kunnen worden samengehouden, als het maar geen soortgenoten zijn. In 1982 heb-

ben we in dit blad melding kunnen maken van een geslaagde kweek. Wij ontvingen daarover een artikel van H. Rijkenburg te Eibergen. Ik citeer: Degeelsnavel saltators werden gehuisvest in een volière van 3x3 meter met daarop aangesloten een binnerverblijf. Ze moesten de ruimte delen met een paar putters en een paar kroonvinken. De volière was met enkele struiken beplant en langs een zijde was bovenin gaas gespannen waarachter een flinke

hoeveelheid heide werd gestopt. De pop toonde daar veel belangstelling voor en op 22 mei was daarin een nest gebouwd. Het was komvormig en gemaakt van allerlei droog gras, van binnen afgewerkt met de worteltjes uit een graszode die ik uitgeklopt en omgekeerd in de volière had gelegd. Op 23 mei lag het eerste ei in het nest en de pop begon gelijk te broeden. De twee volgende dagen volgden nog twee eieren. Ze waren vuilwit van kleur met donkere en roodbruine vlekjes het meest aan de stompe zijde. Alleen de pop broedt en zij lie; zich niet storen. De man voerde haar geregeld stukjes meelworm en universeelvoer op het nest.

Op 4 juni was er s'middags het eerste en s'avonds het tweede jong. De volgende morgen is ook het derde ei uitgekomen.

Het voedsel wat de oudervogels aan de jongen gaven, bestond in hoofdzaak uit mierenpoppen, geknipte meelwormen, universeel- en o'voer en dit alles door elkaar gemengd. De jongen werden goed door de oudervogels gevoerd. Het voedsel wordt zo uit de snavel aan de jongen gegeven en niet uit de krop. Voor de rest hadden de vogels de beschikking over sinaasappel, appel en soms meloen. Tegenover de andere vogels werden ze niet agressiever alleen de man verjoeg wel eens de kroonvink als die wat al te dicht in de buurt van het nest kwam. De jongen groeiden snel en op de 12e dag vloog de eerste uit. Omdat het bewolkt weer was, heb ik het die avond weer terug in het nest gezet. Vanaf 10 juni heb ik niet meer naar het nest omgekeken en ik ging er van uit dat er nog steeds drie jongen waren. Groot was mijn verbazing toen er op een gegeven moment twee jongen uitvlogen en het derde spoorloos bleek. Het regende nogal en om geen risico te nemen leidde ik ouders en jongen naar het binnenhok. De andere dag fiet ik het stel weer naar buiten. Tot mijn schrik lag er buiten een jong dood op de grond, er waren dus toch drie jongen! Het slachtoffer had zich waarschijnlijk verscholen gehouden in de bossen heide. De twee overgebleven jongen gingen snel vooruit en er was al gauw een verschil in tekening tussen beiden. Ik ben er van overtuigd dat het een man en een pop is. Ze zijn na

Man geelsnavel saltator

Geelsnavel saltator

Pop geelsnavel saltator

seel

De

Cardinalinae

enkele dagen weer met z'n allen verhuisd naar het binnenhok, nu omdat de pop met verse grashalmen begon rond te vliegen en ik bang was dat door haar broeddrift de jongen niet voldoende zouden worden doorgevoerd. Later is de pop aan een tweede broedsel begonnen, op dezelfde plaats als het eerste. Alleen dat nest werd met in hoofdzaak groene verse grasstengels gebouwd. Einde citaat.

Bij informatie bleek mij dat de heer Rijkenbarg nog steeds in het bezit is van het ouderkoppel geelsnavels en elk jaar weer kweekt hij er jongen van. Het is wel jammer dat het niet mogelijk blijkt te zijn om de jongen te ringen, dat loopt dan gegarandeerd fout. Rijkenbarg heeft daartoe verschillende pogingen ondernomen, zowel met zwart gemaakte als met een stukje ventiel-slang omhulde ringen. De oudervogels houden het nest zo ontzettend schoon en zuiver en niets daarin ontgaat ze. Vast staat in elk geval dat het sterke en geschikte volièrevogels zijn die zelfs vrij gemakkelijk tot broeden komen. Men mag gevoelig aannemen dat dat ook geldt voor andere saltatorsoorten.

Tot slot

In een viertal artikelen hebben we alle geslachten en soorten van de onderfa-

Geelkeel saltator

mille Cardinalinae de revue laten passeren. Zoals in de aanhef van het eerste deel is vermeld, een voor de vogelliefhebbers belangrijke groep vogels. Diverse soorten zijn beslist geen onbekende, andere weer wel. Ik hoop dat met name van de onbekende soorten

een tipje van de sluier is opgelicht alhoewel ik mij er van bewust ben dat zulks zeker niet volledig het geval is. Van bepaalde soorten is in de literatuur weinig of niets te vinden.

Hoe dan ook, als u in de besproken vogelsoorten geïnteresseerd bent en u kunt er aankomen, doe er dan alles aan om ze tot voortplanting te brengen. Als dat lukt vernemen we het graag zodat we dat weer kunnen doorgeven aan de andere vogelliefhebbers. Laten we eerlijk zijn, de praktijk is de beste leermeester.

Literatuur

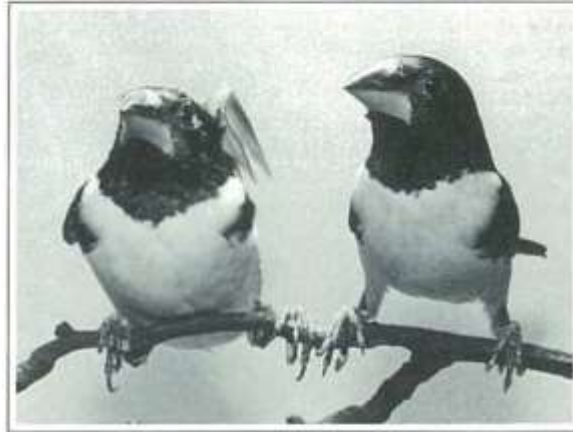
Birds of North America, Venezuela, Mexico, Colombia; Het Leven der Dieren, Grzimek; Encyclopedie voor de Vogelliefhebbers, Rutgers e.a.; Birds of South America; Maandblad Onze Vogels jaargang 1 tot en met 49; Checklist of the Birds of the World, Howard and Moore.

Grijze saltator

Het reuzenekstertje.

Toen ik voor de eerste keer in een vogelwinkel reuzenekstertjes zag zitten, was het eerste wat me opviel de enorme snavel. Toch vond ik de vogels er wel leuk uitzien, want het lichaam en kop zijn in prima verhouding met de forse snavel. Op zo'n kop hoort gewoon een grote snavel!

De prijs was ook geen probleem en de koop was gauw gesloten. Helaas was volgens de winkelier geen geslachtsonderscheid te zien en was het sexen alleen mogelijk via het zingen van de man. Daarom maakte ik de afspraak dat als ik geen verschil zou zien (horen) ik een vogel mocht ruilen. De winkelier vond het prima als ik zelf een paartje zou vangen, waarom werd mij al gauw duidelijk want met hun grote snavel kunnen ze (on)behoorlijk hard bijten. Thuisgekomen werden ze gehuisvest in een broedkooi van 80x35x35 cm. Nadat ik de vogels voorzien had van tropisch zaad en water, ging ik eens op zoek naar wat meer gegevens over de reuzenekstertjes. Ik wam er al gauw achter dat ze uit tropisch Afrika komen, waar ze leven in grasrijke gebieden, vooral in de omgeving van rijstveldjes zijn ze veel te vinden. De latijnse naam is *Spermestes fringilloides*. De eerste ekstertjes schijnen al in 1871 in Europa te zijn ingevoerd. Wat de literatuur ook vermeldt is dat de vogels veel in de nabijheid van water verblijven en graag in het riet slapen. Ook staat overal dat het geslachtsonderscheid niet te zien is. Om nu met het laatste te beginnen, er is wel te zien wat een man en een pop is en het is nog eenvoudig ook.

Als de vogels naast elkaar in rust zitten moet u de keelvlak van de vogels vergelijken, ziet u geen verschil dan zijn het of mannen of poppen. Als u ziet dat de keelvlak bij een van de vogels een millimeter of 4 verder doorloopt dan is dat een man en de ander een pop. Om nu helemaal zeker te zijn, kunt u de vogels in de hand nemen en de grootte van de kop vergelijken. U zult zien dat de man een grovere kop heeft dan de pop. Op deze wijze heb ik mijn jonge vogels kunnen sexen. U moet wel opletten dat de vogels allen in rust zitten want als er een zich opricht en de ander rustig blijft zitten is het niet te zien. Maar nu terug naar mijn eerste paartje reuzenekstertjes. In de broedkooi had ik, voordat de vogels in de kooi gingen, een half open nestkastje geplaatst. Het is belangrijk om de broedkooi van te voren geheel in te richten omdat sommige vogels, als er later een nestkast wordt ingezet, vaak zeer bang zijn om in het kastje te gaan. Soms wennen ze er zelfs nooit aan. De nestkasten staan bij mij gewoon los op de stok leunend tegen een zijwand. Voordeel hiervan is dat je geen rompslomp hebt met haakjes om de boel op te hangen. De vogels zaten ogenblikkelijk in het kastje, vermoedelijk omdat ze erg schuw waren.

Na een week had ik nog geen zingen gehoord (toen wist ik het verschil tussen man en pop nog niet) en besloot ik om een vogel te ruilen. Toen ik de nieuwe vogel in de kooi plaatste begon deze ogenblikkelijk te zingen. Nou ja, zingen is wat te veel gezegd, het is meer te zien dan te horen en bestaat uit hoge pieptoonjes en krassende geluidjes. Maar nu wist ik tenminste dat ik een paartje had. In het nestkastje had ik wat hooi gedaan en op de grond had ik wat hooi en uitgelopen touw gelegd. Al gauw begon de man het nest te vullen, het was alleen jammer dat de pop er in het begin alles weer net zo hard uitgoolde, maar na een paar dagen was het nest toch af en na een week werd het eerste eitje gelegd. Een paring tussen de vogels had ik nooit gezien en zou ik ook nooit te zien krijgen want die vindt in het nest plaats. Na het vierde eitje begonnen ze met broeden en na 13 dagen kwamen 5 van de 6 eitjes uit, eentje was onbevruucht. De jongen waren gitzwart en vrijwel kaal. De ouders namen helaas geen eivoer en/of unverseelvoer en voerden matig. De kropjes van de jongen waren steeds slecht gevuld. Toen ik op de vierde dag na uitkomen bij de vogels kwam, zaten de ouders buiten het nest.

Gauw in het nest kijken en ja hoor, de jongen waren ijskoud. Eind van mijn illusie om even snel reuzenekstertjes te kweken.

Het was inmiddels begin mei geworden en daarom werden de vogels in de buitenvolière gedaan. Deze was bevolkt met zebrastrinken, teugelstrinken, dominicanerwida's en napoleonnetjes. Op de grond liep een stelletje dwergkwartels. De volière was dicht begroeid met een vlierstruik, enige coniferen en de achterwand was begroeid met klimop. De afmetingen waren 2 meter lang en hoog en 1,5 meter breed. Op het dak was schrikdraad aangelegd om de katten van de burens weg te houden. Mijn eigen katten blijven gewoon binnen zoals het hoort?! Schrikdraad is volgens mij de enige manier om katten weg te houden want andere methoden zoals: nylondraad over het dak spannen, stekelige takken, een aardbeien-net, niets helpt, behalve een schrikdraad installatie. Het is wel even een uitgave maar u hebt er een leven lang plezier van. Na deze reclamespot verder over de reuzenekstertjes. Ze begonnen al gauw met als de meeste andere vogels een vrijstaand nest te bouwen in de weelderig groeiende klimop. Enerzijds was het wel leuk dat ze niet in een van de nestkastjes gingen maar het was wel een nadeel dat het nest nu moeilijk te controleren was. Toch kwam ik er al snel achter dat ze weer aan het broeden waren want ze bleven om de beurt op het nest zitten. Om het nest te controleren moest ik met een lepeltje de eieren uit het nest wurmen. Deze keer waren er 7 eitjes en allen bevrucht. Dit is na ongeveer 5 dagen al te zien als het eitje tegen het licht wordt gehouden, je ziet dan de bloedaders. Later worden de eieren helemaal donker.

Gauw de eieren terug in het nest en dan maar afwachten of de vogels weer verder gaan met broeden. Gelukkig deden ze dat snel. Het nest werd verdedigd tegen vogels die wat al te dicht in de buurt kwamen, maar echt agressief werden ze niet. Na ongeveer 13 dagen was een van de ekstertjes erg druk langs het gaas bezig. Toen ik hem op mijn gemak een half uurtje observeerde kwam ik erachter dat hij op zoek was naar spinnetjes en andere insecten.

Gelukkig waren die er volop en dat gaf mij hoop op een geslaagd broedresultaat. Ik had al geprobeerd of de vogels buffalo- en/of meelwormen aten maar die werden niet geaccepteerd. De vlierstruik zat zoals gewoonlijk flink onder de luis maar dat raakten ze niet aan. Om meer insecten te lokken, liet ik s'nachts een 5 watt lampje in de klimop branden, die dan overdag door de vogels gevonden konden worden. Na 3 dagen kon ik weer niet wachten en met een lepeltje ging ik het nest weer te lijf. Een prachtig gezicht was het om die 7 jongen te zien met hun goed met zaad gevulde kropjes. Kennelijk gaven ze de insecten niet als hoofdvoer maar als bijvoer.

Net als eerst werd het eivoer ook nu weer niet aangeraakt. Na 8 dagen heb ik de jongen geringd met 2,5 mm ringen die ik van te voren niet had zwart gemaakt. Ik had ze niet zwart gemaakt omdat ik er van uit ging dat de ringen in het donkere nest toch niet opvallen.

Toch heb ik het eerste uurtje na het ringen steeds goed gekeken of er niet een jong uit het nest werd gegooid want helemaal gerust op mijn theorie was ik toch niet. Maar gelukkig gingen de ouders onverstoord door met voeren. De kropjes van de jongen zaten propvol met zaad en de ouders kaken vrijwel niet meer om naar insecten. Kennelijk hebben ze alleen de eerste dagen insecten nodig. Na 3 weken vlogen de jongen uit, ze zijn dan erg donker van kleur. Na ongeveer 2 weken waren ze zelfstandig en omdat de ouders weer begonnen met een nest te bouwen heb ik de jongen toen maar uitgevangen en binnen in een vluchtje ondergebracht. Na 4 maanden begonnen ze op kleur te komen en tegen de tentoonstellingstijd waren ze in prima conditie.

De ouders gingen gewoon door en binnen korte tijd had ik 20 jongen vliegen. Later is het me ook gelukt om met ze te kweken in de broedkooi, met als levend voer buffalowormen. Zo ziet u dat ook met zo'n eenvoudig vogeltje een boel plezier te beleven valt.

Jelle van der Wal.

Diepvriezen

Een diepvriezer heeft ook voor de vogelliefhebber een aantal mogelijkheden in zich. Zo kunnen we in het najaar een aantal bessoorten oogsten, zoals lijsterbes, vlierbes, vuurdoornbes maar ook rozebottels en deze vruchten invriezen, zodat we deze ook over een veel langere tijd aan de vogels kunnen verstrekken. De ingevroren bessen telkens in kleine hoeveelheden laten ontdooien, want teveel bederft snel. Een ander gebruiksdoel van de vriezer is om dode vogels die voor verder onderzoek later moeten worden doorgestuurd te bewaren. Verpak deze vogels dan wel goed in plastic alvorens ze in te vriezen.

Albino

Met een albino wordt een volledig witte vogel bedoeld met kleurloze ogen die rood lijken. Door een verandering in de erfelijke aanleg van de vogel is al het pigment verdwenen.

In de natuur zijn geboortes van albino's zeer zeldzaam doch bij de kweker van vogels kan het theoretisch wat anders liggen ofschoon ook daar het geboren worden van albino's geen dagelijkse gebeurtenis is. Voor de kweker van vogels is er wat meer kans op het kweken van een echte albino als het namelijk gaat om regelmatig gekweekte vogels waardoor dan sneller een combinatie van factoren tot stand komt die albinisme veroorzaken. Wordt er eenmaal een albino geboren dan zijn de overlevingskansen van die vogel in kooi of volière veel groter dan in de natuur.

DE MOHO OF WIE

Tekst: H.A. Maurer

De familie Muscicapidae bevat een aantal onderfamilies en een daarvan is **Sylvinae** waarin zo'n 350 soorten aan zangvogels zijn opgenomen. Het overgrote deel van deze zangvogels is klein van formaat en onopvallend van kleur. Denk maar aan de rietzangers, fitissen, grasmussen, celtzangers etc. etc.. Ze staan bekend om hun zang en ze komen voor in Europa, Azië en Afrika. Uiterst behendige, actieve en zich snel bewegende bewoners van beboste streken, heidevelden, moerasgebieden, rivervelden etc.. Hun voedsel bestaat voor een belangrijk deel uit insecten en vruchten.

Een van de leden van de onderfamilie Sylvinae is de hierbij afgebeelde **Hypergerus atriceps**, de **Moho of Wielewaalzanger**, welke geen ondersoorten heeft en voorkomt in geheel West Afrika van Senegal tot Nigeria en de hooglanden van Kameroen, waar ze zowel in de kustgebieden als verder in het binnenland tot aan de grensstroken van de savannen voorkomen.

Ze zijn ongeveer 20 cm groot, waarvan ongeveer 10 cm wordt ingenomen door de staart.

Het zijn vrij schuvs vogels die zich hoofdzakelijk ophouden in het dichte struikgewas, in palmbosjes en bamboestruiken, veelal aan de oevers van rivieren.

Er is geen uiterlijk waarneembaar verschil tussen de sexen, man en pop zijn gelijk van kleur en tekening. Het grote en omvangrijke wat koepelvormige nest, dat door beide vogels wordt gebouwd en opgehangen aan palmbiad, tak of twijg, bestaat voor het grootste gedeelte uit droge grasstengels. De ingang bevindt zich aan de zijkant.

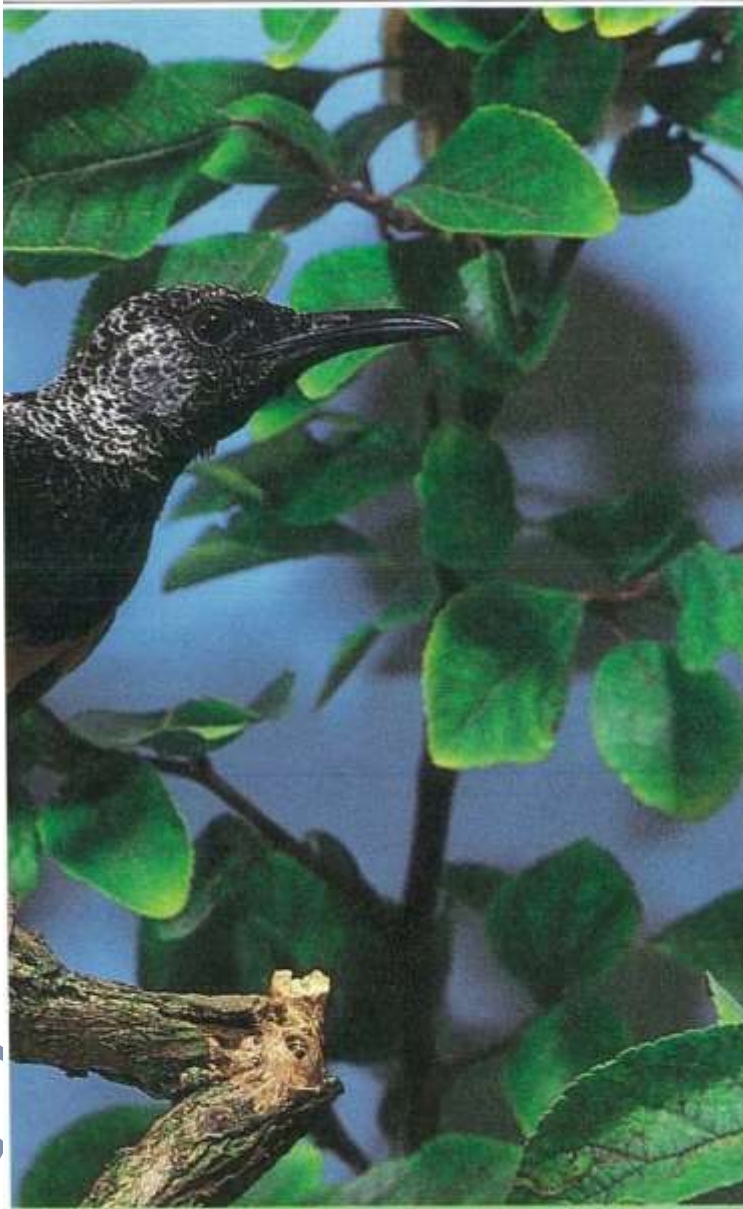
De 2 tot 3 eitjes zijn vaalblauw van kleur met violette of roodbruine spatten en vlekjes.

Beide oudervogels bebroeden afwisselend de eitjes en als die na ongeveer 11 tot 13 dagen uitkomen, worden de jongen ook door hun

LEWAAALZANGER

C. Scholtz/v 't Hart

beiden grootgebracht met insecten. Het hoofdvoedsel van deze vogelsoort bestaat uit levende insecten waarop in de onderlaag van hun biotoop vrij intensief wordt gejaagd. Als de jongen op een leeftijd van ongeveer 14 dagen het nest verlaten, gelijken ze al sterk op volwassen vogels.

Alhoewel ze tot de echte zangers behoren, laten ze niet zo gek veel van zich horen. De meeste tijd houden ze zich erg stil, maar als ze zich vocaal uiten, klinkt er een luid en melodius gefluit dat uit drie lettergrepen bestaat.

Wetenschappers merken op dat het niet vreemd is om te denken dat de Moho of Wielewaalzanger, gelet op de verschijningsvorm, een NIET Afrikaanse vogel is. Men is eerder geneigd te denken dat de soort voorkomt op de eilanden in de Zuidzee. Hoe ooit de soort toch in Afrika is terechtgekomen en zich alleen daar heeft gehandhaafd is niet bekend.

Zo af en toe bevinden zich enkele Moho's tussen de geïmporteerde vogels en zijn ze in de handel verkrijgbaar. Uit het vorenstaande zal het een ieder duidelijk zijn dat ze alleen maar in goede conditie kunnen worden gehouden als er een goede voedselverstrekking plaatsvindt op basis van universeel en insectenvoer dat rijkelijk moet worden aangevuld met een zo gevarieerd mogelijk aanbod van levende insecten. Ook wat rijp fruit en uiteraard dagelijks vers en fris bad- en drinkwater mag niet ontbreken. Tijdens de zomermaanden gedijen deze vogels het beste in een goed beplante ruime volière waar ze met andere insecten- en vruchtenetende vogels kunnen worden samengehouden, mits die andere soorten nagenoeg gelijk van karakter zijn. Over geslaagde broedresultaten hebben wij in de literatuur niets kunnen vinden.

Gevederde juweeltjes

"Van alle levende wezens is de kolibrie het schoonst van gestalte, het prachtigst van kleur. Edelgesteenten en metalen, die door onze kunst hun glans verkrijgen, staan ver achter bij dit juweel der natuur. Dit vogeltje is haar meesterstuk! Zij heeft het overstelp met alle gaven waarvan de overige vogels slechts enkele hebben ontvangen. Smaragden, robijnen en topazen fonkelen op zijn kleed, dat nooit met het stof der aarde bezoedeld wordt, want gedurende zijn geheel exotisch bestaan komt hij slechts enkele ogenblikken met de bodem in aanraking. Altijd door beweegt hij zich in de lucht, zwevend tussen de bloemen, welker glans hem eigen is en welker nectar hij drinkt. De kolibrie bewoont slechts die hemelstreken waar de planten voortdurend met bloemen prikken; de leden zijner familie, die in de zomer de gematigde gewesten bezoeken, blijven er slechts korte tijd. 't Is alsof zij de zon volgen, met deze zich vooruit en achteruit begeven en zichop zephyrvleugels in het gevolg van een eeuwige lente reizen."

Dat schreef de Franse natuurgeleerde Buffon over de kolibries. Deze vogeltjes komen alleen voor in de Nieuwe Wereld. Aangezien het tropenvogeltjes zijn, is hun eigenlijke vaderland het gebergte van Midden-Amerika. Toch komen ook grote aantallen voor in Zuid-Amerika en de Westindische eilanden. Veel minder sterk zijn ze vertegenwoordigd in Noord-Amerika. Niettemin kan men ze aantreffen van Alaska in het hoge noorden tot Vuurland, het zuidelijkste punt van Zuid-Amerika.

Iriserend verenpakje

Het gevederte is iriserend: het vertoont

alle kleuren van de regenboog. Ik geloof dat bij deze miniatuur-wezentjes alle bestaande tinten en nuances voorkomen, van het zuiverste wit tot het diepste zwart. Heel dikwijls komt een metaalachtige weerschijn te voorschijn. Bij de meeste vogels zijn de kleuren te danken aan pigment. Bij de kolibries heeft dit echter nog een andere oorzaak. Veel veertjes zijn bedekt met een wasachtig hoornlaagje. Door verschillende invalshoeken van het licht ontstaan andere kleuren door de breking van de lichtstralen. Bovendien zijn nog tal van soorten getooid met prachtige kuiven, kragen, aanhangsels, pootbevederingen enz. Bij sommige soorten zijn de buitenste staartveren verlengd tot zesmaal de normale lengte. Niet zelden bevinden zich aan de uiteinden ervan brede vlaggen. U moet deze beauty's in de vrije natuur hebben gezien, vliegend van bloem naar bloem om ze naar waarde te kunnen schatten.

Uitstekende vliegers

Kolibries zijn ware meesters op het gebied van vliegkunst. Ze kunnen niet alleen voor- maar ook achteruit vliegen en zelfs stilstaan in de lucht. Met graagte verorberen zij de nectar, die zich in de bloemen bevindt. Veel soorten nuttigen bovendien minuscule vliegjes, spinnetjes en dergelijke. Het vogeltje vliegt naar een bloem, blijft er voor stilstaan en steekt het snaveltje diep in de kelk. De vleugels bewegen zich onophoudelijk razendsnel. Is het diertje voldaan dan vliegt het in een rechte lijn achteruit. De vierkies bewegen zich per seconde 60 tot 75 keer op en neer! Met een "gewone" camera hoeft u dan ook geen foto te nemen van zo'n vliegend juweeltje. U zou de snorrende vleugels alleen maar zien als een waas. Goede

foto's die ik van kolibries heb gezien waren gemaakt met een belichtingstijd van 1/5000 seconde en sommige zelfs met een van 1/100.000 seconde!

Van een bepaalde soort kolibrie heeft men de vliegsnelheid nauwkeurig kunnen bepalen, namelijk 86,6 km per uur gedurende de normale vlucht en 145 km per uur bij maximum snelheid. Gedurende de trek leggen sommige soorten een afstand af van meer dan 3000 km. Ze zien er niet tegen op om de Golf van Mexico over te steken. Dat is toch wel een prestatie voor de miniatuurvogeltjes. Want er zijn "hummeltjes" bij! De kleinste kolibrie, de dwergkolibrie is ongeveer zo groot als een hommeltje. Hij is ongeveer 5 cm lang en weegt circa 2 gram. Meer dan de helft van het gewicht wordt ingenomen door het hart. Er komen echter ook "reuzen" in de familie voor zoals de reuzenkolibrie, die ongeveer zo groot is als een gierzwaluw.

De snavel is bij sommige soorten kort, bij andere daarentegen erg lang (tot ruim 10 cm!), veelal recht maar ook wel gebogen als bij een wulp.

Voortplanting

Het nest van de kolibrie wordt gemaakt van uiterst fijn materiaal. De enige nestjes die ik gevonden heb, waren van de op Curacao talrijk voorkomende Groene kolibrie of "blenchi". Meestal bevond zo'n zijdeachtig kommetje zich in een tuin met veel bloemen. Gewoonlijk was de buitendoorsnee niet meer dan 3 tot 4 cm. Het nestmateriaal bestond uit zaadpluis van planten, spinseel en wat haartjes. Vrijwel altijd zat ma kolibrie te broeden op twee witte eitjes, ongeveer zo groot als een erwit. Het broeden duurt 13 dagen en het kroost vliegt na 18 dagen uit.

Meindert de Jong

RIDDERKERKSE VOGELHANDEL

Het adres voor rode kardinalen, mex. sizers, indigo-, regenboog-, lazulivinken, nonpareils en veelkleurenvinken, rosé vinken, appelvinken, div. gorzen, woestijnvinken, astriden, zaadkrakers, amadines, nonastriden, timor rijstvogels, brivogels, timalies, nachtegaaltaputen, roestnek-, zwartkin-, witnektimalies, toerako's, div. spreeuwen, gasien, nachtegalen, buulbuuls en vliegerwingers, vruchten- en grondduiven, jap. en mex. prestvogels, div. troepialen, div. isvogels, pigmeevogels, am. spottijsters, shama-, rots-, grijskap-, wikkopijsters, moho's, rp. honingzuigers, grote parkieten, sunbirds, tangara's en scharrelaars.

Wekelijks nieuwe aanvoer van vogels. Wij hebben de schoonste, mooiste en gezondste sortering vogels.

SPECIAALZAAK - VOGELHANDEL HENK VAN OS,
RINGDIJK 26, RIDDERKERK, TEL. 01804-14292

NIEUW!

Lucht ionisatoren vanaf f 149,- incl. BTW.

NIEUW MODEL: NEGATRON 500

320 m3 lucht reiniging, + beugel + tester!
Duits fabrikaat, 6 jaar fabrieksgarantie.
Speciaal voor vogelverblijven, verwijdert: pollen, stof, stank, schimmelsporen, bacteriën en rook.

Inlichtingen: I.C.B., Postbus 1003
2340 BA Oegstgeest, Tel. 071-171206

Volière van de maand

Foto 1

Het is nu ongeveer 9 jaar geleden dat ik met een kleine volièrre begon, maar zoals het altijd gaat worden de volièrres, als men er ruimte voor heeft, steeds groter. Zo ook bij mij, want ik ga mijn volièrre voor de derde keer verbouwen.

De meeste volièrres zijn betonnen bakken met dubbel gaas en erg schoon. Ik houd daar niet zo van. Bij mij moet het zo natuurlijk mogelijk blijven. Mijn volièrre is dan ook een stuk tuin wat met gaas overspannen is, meer niet. Hierin groeien verschillende planten en staan er boompjes en coniferen in. In de volièrre is een vijver die onder het gaas door in de tuin verder gaat. De vijver is ± 8 meter lang en $\pm 2,5$ meter breed.

In de volièrre is ook nog een watervalleetje waar de vogels uit drinken en zich wassen. De hoeken van de volièrre zijn niet haaks en de langste maat van de volièrre is ± 8 meter, de breedte is $\pm 3,75$ meter. De hoogte is 2 meter.

De vogels zijn o.a. 3 glansspreeuwen, 2 gaailijsters, 3 putters en 2 geelgorzen. Een wat rare combinatie, maar ze doen het prima en zijn gezond.

Ik hoop nog lag vogelliefhebber te zijn en kijk alweer uit naar de volgende vergroting van de volièrre, die ongeveer de halve tuin zal zijn.

**A.M. Kroos
Ridderkerk**

1

Foto 2 en 3

Al vanaf 1976, zo schrijft ons W.W. Dekker uit Spijkenisse, ben ik kweker van grasparkieten. Niettemin heb ik er enkele jaren weinig of niets aan gedaan, maar in 1987 kwam de interesse weer terug en ben ik weer rustig aan begonnen. De vogels kweek ik in broedkooien zoals u op de foto kunt zien. Daarnaast heb ik nog in diezelfde ruimte binnenshuis een vlucht welke in 3 vakken is gedeeld.

Buiten de broedperiode houd ik mannen en poppen apart. Doe je dat niet, dan wordt het moeilijk om zelf broedparen samen te stellen. Tenslotte zijn het van nature kolonievogels en als ze zelf al een partner hebben gekozen is het niet gemakkelijk om ze aan een ander te laten wennen. Op deze manier de liefhebberij bedrijvend, behaal ik goede successen.

2

3

Lichtgrijs

In 1986 fokte ik, na wat experimenteren met grijze Japanse meeuwen, een lichtgrijze welke qua kleur zilvergrijs was en een scherpe lengtebestreping op de mantel bezat. Van buiktekening was nauwelijks sprake, de snavel was lichtgrijs. In het t-seizoen baarde dit vogeltje opzien door haar fraaie kleuregaltel. Door de ietwat warme tint werd zelfs gesproken over cinnamon, hetgeen ik betwijfelde.

Aanvankelijk was ik van mening dat deze lichtgrijze pop een combinatie was van grijs en mokkapastel. De warme tint verklaarde ik door een overblijfsel van phaeomelaninebezet. Volgens mij wordt het roodbruine phaeomelanine door de grijsfaktor sterk gereduceerd maar niet belet. Zo ook bij de roodbruine, waar volgens mij het eumelanine sterk wordt gereduceerd maar niet belet. (zie mokkastaart en snavelkleur).

Ik paarde de lichtgrijze pop in 1987 aan een zwartbruine man (uit de paring grijs x mokkapastel). Deze man was dus split voor grijs, mokka en pastel. Uit deze paring verkreeg ik 6 jongen: 1 zwartbruine, 2 donkergrijze, 1 mokkabruine en 2 middengrijzen. Tevens paarde ik de lichtgrijze pop aan een donkergrijze man (deze was geheel onverwant aan de lichtgrijze pop).

Hieruit verkreeg ik 6 jonge donkergrijze poppen. Helaas geen mannen om eventueel terug te paren aan de lichtgrijze pop.

Eind 1987 paarde ik de lichtgrijze pop aan een middengrijze man (uit de paring: mokkapastel/grijs x donkergrijs/mokka en pastel). Uit deze paring verkreeg ik slechts 2 jongen: 1 middengrijze en 1 grijze welke de uiterlijke kenmerken van een mokkapastel liet zien (donkergrijze kop, lichtgrijs vieugeldek en nauwelijks buiktekening). Het bleek een man te zijn en leek beslist niet op de lichtgrijze moeder.

Om nu enige zekerheid te verkrijgen welke factoren de lichtgrijze pop uit 1986 bezat, paarde ik begin 1988 deze lichtgrijze pop aan een Cremevleugel man. Hieruit kwamen in twee ronden

1) Cremevleugel en combinatievorm met de voordelen zoals bij 3 genoemd.

2) Cremevleugel en grijsmutatie in één. Alleen door gebruik van goede cremevleugels ontstaat deze goed herkenbare combinatievorm.

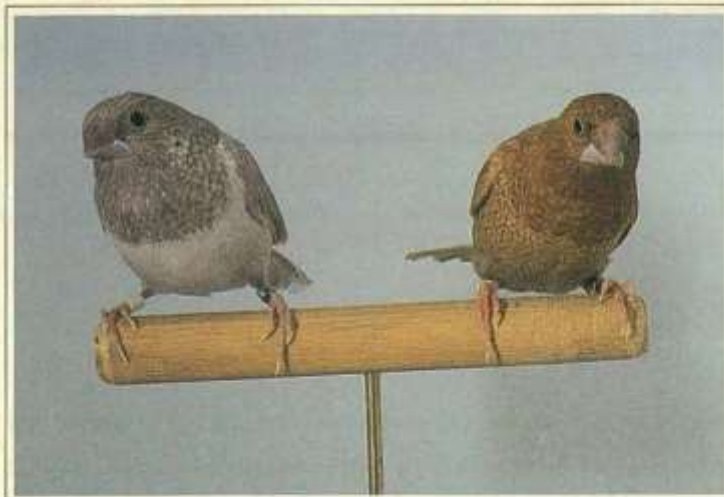
seel

De

DE MEEUWEN

3) Roodbruin en combinatie roodbruin met grijs. De bekende kleur met de onbekende combinatie. Door beiden op 1 dia te fotograferen zijn ten eerste de verschillen het beste te zien en ten tweede doordat een van beide bekend is, is te zien dat er niet met de kleur is 'gerommeld'.

4) Als 3 maar dan de vogels gezien aan de voorzijde.

Tekst: Jos van Valkenburg
Foto's: Pieter van den Hooven

een tiental jongen: 4 roodbruine (flets van kleur) en 6 cremevleugels. Een voorzichtige conclusie was dat de lichtgrijze pop uit 1985 een combinatie moest zijn van grijs en roodbruin! Als de lichtgrijze namelijk een combinatie van grijs en mokkapastel zou zijn dan zouden er bij deze tien jongen wellicht enkele mokkapastelen moeten zijn. Een der jonge roodbruine mannen split voor grijs uit deze paring heb ik teruggepaard aan grijze pop uit de tweede paring uit 1987 (donkergrijs x lichtgrijze pop). Hieruit verkreeg ik 5 jongen: 4 grijzen en 1 lichtgrijze welke sterk op de lichtgrijze uit 1986 lijkt.

Ook paarde ik in 1988 een roodbruine man aan een cremevleugel pop welke beide uit de paring cremevleugel x lichtgrijs kwamen en dus beide split voor grijs moesten zijn. Hieruit kwamen 5 jongen: 1 roodbruine (flets van kleur) 2 cremevleugels, 1 lichtgrijze welke sterk lijkt op de lichtgrijze uit 1986 en 1 lichtgrijze welke cremevleugelkenmerken liet zien: lichtgrijze kop en stuit met nagenoeg wit vleugeldek.

Vervolgens fokte ik in 1988 uit diverse paringen met splitvogels nog 7 lichtgrijzen waarbij tevens enkele lichtgrijzen met cremevleugelkenmerken waren.

Uit bovenstaand verhaal blijkt duidelijk dat de fok met grijze japanse meeuwen nog vele mogelijkheden biedt.

De grijsfactor is in alle nu bekende kleurslagen in te fokken waardoor er vele verschijningsvormen in grijs zullen zijn.

Het schema op pagina 270 geeft de mogelijkheden weer.

De benamingen zijn zeer cryptisch en geven de combinatie weer. We zien bij de zebra-vinken benamingen die de combinatie weergeven en niet voldoen aan de uiterlijke verschijningsvorm: Zwartborst witborst grijs heeft een witte borstkleur.

Benaming:	Kombinatie van:	Uiterlijke kleur en tekening:
Zwartgrijs:	Zwartbruin en grijs	Donkergrijze kop, borst, vleugel- en staartpennen. Grijs mantel en vleugeldekk (ongeveer de kleur van een goede grijze zebra-vink). Duidelijk zichtbare vleugeltekening en scherpe donker grijze tekening op de buik. Bovensnavel zwartgrijs.
Zwartgrijspastel	Zwartbruinpastel en grijs	Donkergrijze kop, vleugel- en staartpennen. Grijs mantel en vleugeldekk. Duidelijke vleugeltekening en zwakke grijze buiktekening. Bovensnavel grijs. (Deze combinatie lijkt mij niet wenselijk).
Mokkagrijs	Mokkabruin en grijs	Grijze kop, borst, mantel, vleugeldekk, vleugel en staartpennen (vergelijkbaar met de kleur van een goede grijze zebra-vink). Hoewel de wangen en mantel ietsje lichter kunnen zijn moet gestreeft worden naar een goede kleuregaliteit. Duidelijke vleugeltekening en scherpe grijze buiktekening op een witte ondergrond. Bovensnavel grijs.
Mokkagrijspastel	Mokkapastel en grijs	Grijze kop en borst (vergelijkbaar met de kleur van een goede grijze zebra-vink). Lichtgrijze mantel, vleugeldekk, vleugel- en staartpennen (vergelijkbaar met de kopkleur van een grijze bleekkrug zebra-vink). Duidelijke vleugeltekening. Zwakke buiktekening (de buikkleur doet vuilwit aan). Bovensnavel lichtgrijs.
Roodgrijs	Roodbruin en grijs	Kop, borst, mantel, vleugeldekk, vleugel- en staartpennen lichtgrijs (vergelijkbaar met de kopkleur van een grijze bleekkrug zebra-vink echter doet iets warmer aan). Scherpe vleugeltekening. Van buiktekening is nauwelijks sprake. De buikkleur is vuilwit. Bovensnavel lichtgrijs.
Roodgrijspastel	Roodbruinpastel en grijs	Als voorgaande echter in het geheel fletser van kleur. (Deze combinatie lijkt mij niet wenselijk).
Grijze creme-vleugel	Creme-vleugel- en grijs	Lichtgrijze kop en borst (ietsje fletser als de kleur van de roodgrijze). Mantel, vleugeldekk, buik, vleugel- en staartpennen nagenoeg wit. Bovensnavel lichtgrijs.

Kombinatie met grijs en wit of getekende lijken mij niet wenselijk. De combinatie grijs en Creme ino zou een spierwitte vogel met rode ogen kunnen zijn (ALBINO)

Bij de ontwikkeling van de Japanse meeuwen zal de naam pastel en creme-vleugel kritisch bekeken moeten worden, zeker nu bij de grijze de combinatie met pastel en creme-vleugel aktueel is. Mijs inziens zou de benaming BLEEKVLEUGEL (of misschien bleekkrug) beter op z'n plaats zijn i.p.v.:

mokkapastel	(mokka bleekvleugel)
creme-vleugel	(roodbruine bleekvleugel)
mokkagrijspastel	(mokkagrijze bleekvleugel)
grijze creme-vleugel	(roodgrijze bleekvleugel)

Omdat de pastelfaktor genetisch precies hetzelfde is als de creme-vleugelfaktor lijkt het mij nu wenselijk een keuze te maken. Al is het alleen maar om meer duidelijkheid te scheppen.

ysel

Kweken met Gouldamadines, zonder campylobacter.

De laatste tijd hoort men steeds meer over vogels, die lijden aan een vrij ernstige ziekte, veroorzaakt door een infectie met de campylobacter bacterie. Dit is een bacterie, welke voorkomt in de darmen van de besmette vogel. De verspreiding gaat dan ook via de ontlasting. De overbekende Japanse meeuw is een vogel bijvoorbeeld, die wel besmet kan zijn met deze bacterie,

maar er zelf geen of nagenoeg geen hinder van ondervindt. Men noemt dit wel de drager van de ziekte. Zij kunnen echter andere vogels wel besmetten en vooral als deze Japanse meeuwen worden gebruikt als pleegouders, hegeen nogal eens voorkomt bij kwekers van Gouldamadines. Dat je deze vogels echter ook kunt kweken, zonder dat er sprake is van

besmetting met de campylobacterbacterie, is zeer goed mogelijk. Hiervan getuigt het verhaal van Dhr. G. Versteegen aan de Van Isselmudenstraat 34 te Sint Jansklooster, een klein plaatsje in de buurt van Zwolle. Hij kweekt reeds zo'n 40 jaar Gouldamadines, waarvan de laatste jaren veel mutanten, tot de meest nieuwe aan toe, zoals de geheel witte Gould-

De

Tekst: Cor van Elven
Foto's: Pieter van den Hooven

amadine, een vogel zonder enige aanslag en zonder enig tekeningspatroon. Hij heeft de vogels gehuisvest in broedkooien van 80 cm x 40 cm x 40 cm, in een goed geïsoleerd vogelverblijf met een constante temperatuur van ongeveer 22 graden Celcius.

In de beginjaren van zijn hobby kweekte hij de Gouldamadines zonder ziekteverschijnselen. De laatste zeven jaren zijn er echter problemen met de campylobacter ontstaan.

Als mogelijke oorzaak denkt hij hierbij aan de problemen waar ook ons milieu in z'n algemeenheid mee te kampen heeft.

Als men echter met deze ziekte van doen krijgt, dan is het eigenlijk al bijna te laat. Zoals met zoveel dingen, geldt ook hier voorkomen is beter dan genezen.

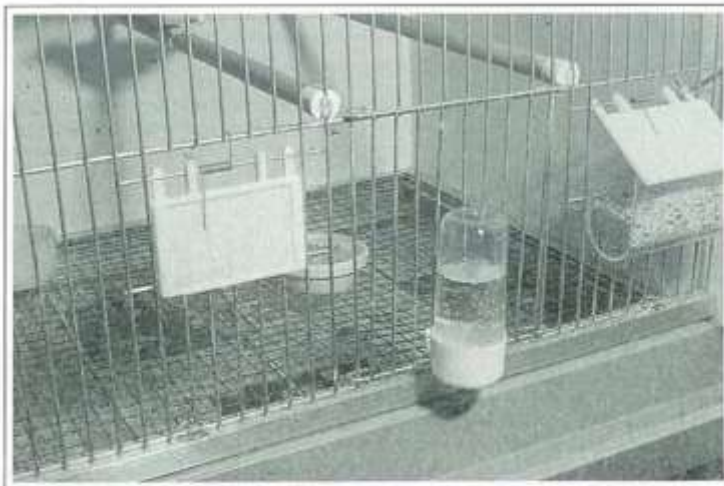
Een goede hygiëne is zeker op zijn plaats, zo niet één van de belangrijkste omstandigheden om dit soort ziektes en narigheden te voorkomen.

De vogels van Versteegen zijn gehuisvest in goed met Halamid ontsmette kooien. Zij mogen beslist niet in aanraking komen met de ontlasting. Hij houdt zijn vogels dan ook op geplastificeerd gaas, dat dagelijks wordt ontsmet. In de "vroegere" zandlade zit nu een stuk papier, dat tenminste twee keer per week wordt ververs. Zoals u leest, is dit een bijzonder hygiënisch geheel.

Als er desondanks toch een vogel is

besmet, b.v. na een nieuwe aankoop, welke beter eerst een aantal weken in quarantaine gehouden kan worden, dan dient er gekuurd te worden met erythromycine, in samenhang met nestycine, dit alles uitsluitend verkrijgbaar bij de dierenarts. Een kuur geeft hij in zo'n geval niet 1 keer, maar elke drie maanden en dat gedurende drie jaren. Daarnaast is een regelmatige controle van de ontlasting door de dierenarts noodzakelijk.

Uiteraard is ook de voeding belangrijk. Dhr. Versteegen verstrekt zijn vogels in de eerste plaats een goed zaadmengsel, aangevuld met wat Japans miliet. Daarnaast krijgen zijn vogels een opfokvoer, met een goed vitaminenpreparaat (Korvimin) wat hij zelf samenstelt, met wat grit en maagkiesel. Het resultaat dat hij hiermee behaalt is verbluffend. Zij Gouldamadines zijn prachtige forse vogels met een bijzonder glanzend en zijde-achtig aanvoelend verenpak. Ook de diverse mutaties doen qua grootte niet onder voor de wildvorm.

Een aantal Gouldamadines wordt uitgebroed en grootgebracht door pleegouders, de Japanse meeuw. Zoals al eerder vermeld, wordt hiervan wel gezegd, dat dit dragers kunnen zijn van de infectieziekte veroorzaakt door de campylobacter bacterie, zonder dat zij zelf zichtbaar ziek zijn. Ook deze Japanse meeuwen heeft hij echter campylobacter vrij, zodat zij de Gouldamadines niet kunnen aantasten of besmetten. Bij aanschaf van nieuwe vogels laat hij altijd de ontlasting onderzoeken door een dierenarts, daarbij kuurt hij de vogels met eerder genoemde erythromycine en houdt de nieuwe aankopen 4 tot 6 weken gescheiden van de overige vogels. De symptomen van de infectieziekte veroorzaakt door de campylobacter bacterie zijn een wat verkleurde ontlasting, een dikke buik, waarbij de darmen duidelijk te zien zijn en een wat gezwollen lever.

De vogels van Dhr. Versteegen hebben echter een volkomen gladde buik, niet opgezet, terwijl de darmen niet zichtbaar zijn door de buikwand heen. Dat deze vogels gezond zijn, moge blijken uit het feit, dat hij in 1988 maar liefst 160 jonge Gouldamadines (allen mutanten) op stok kreeg, waarvan er in de loop van de tijd slechts 5 het loodje hebben gelegd.

Zijn eerste jongen uit 1988 zijn thans, begin 1989 weer aan het broeden begonnen. Verwacht mag worden, dat hij ook in 1989 veel succes zal hebben met de kweek van de diverse mutanten van de Gouldamadine.

Uit dit verhaal is toch wel duidelijk geworden, dat voorkomen van ziektes beter is dan achteraf met de problemen te komen zitten. Een goede hygiëne speelt daarbij een grote rol.

De /

Kleurkanaries

Piet Verdult

De standaardeisen in de praktijk.

Goudgeelivoor.

Een vetstof vogel, dus ongepigmenteerd, geen donkere kleurstoffen in de bevedering en hoorndelen. Een goudgeelivoor bezit goudgeel en de ivoorstructuur en is volledig intensief, dus kort bevederd. Intensief wil zeggen totaal geen schimmel meer aanwezig, zelfs geen meligheid. De goudtint moet helder en diep geel zijn. Ook moeten vleugel- en staartpennen voldoende doorgekleurd zijn en de goudtint vooral egaal verdeeld over het gehele lichaam alsmede in de pennen.

Door de werking van de ivoorstructuur, zal de kleuruiting minder diep zijn dan bij een goudgele zonder ivoor. De kleuruiting van de ivooren, wordt niet veroorzaakt door de werking van de ivoorstructuur. Het ivoor heeft geen gradaties, wel het geelbezit dat kent zelfs

veel gradaties. Deze twee factoren **samen** bepalen het beeld van een goudgeelivoor.

Bezit van blauwstructuur doet afbreuk aan een goede goudgeelivoor.

De ivoorstructuur vererft geslachtsgebonden, dus een pop is in het bezit van ivoor of niet. De mannen daarentegen kunnen wel split zijn voor ivoor.

Kweekaanwijzing:

A) Man goudgeel split ivoor maal pop goudgeelivoor licht schimmel of wat melig. Denk om de bevederingslengte! Uit deze paring verkrijgt men goudgele mannen en poppen, en mannen goudgeel split ivoor. Tevens ook mannen en poppen die intensief alsmede wat melig kunnen zijn (kweekvogels).

B) Man goudgeel split ivoor licht schimmel maal pop goudgeelivoor intensief.

Uitkomsten als paring A.

C) Man goudgeelivoor intensief maal pop goudgeel licht schimmel. Uit deze paring komen mannen die allemaal split ivoor zijn en alle poppen zijn goudgeelivoor. Let op de bevederingslengte. Mannen en poppen intensief en ook die iets melig kunnen zijn.

D) Man goudgeel intensief maal pop goudgeelivoor licht schimmel. De mannen uit deze paring zijn allemaal split voor ivoor, poppen zijn allemaal goudgeel.

Mannen en poppen kunnen intensief maar ook iets melig zijn.

E) Man goudgeelivoor licht schimmel maal pop goudgeelivoor intensief. Hieruit verkrijgt men goudgeelivoor mannen en poppen. Vooral bij deze kweek niet te intensieve vogels maar steeds lichte schimmels gebruiken. Deze schimmels moeten wel in het bezit zijn van een goede geelfactor.

Voorkomende fouten:

- Kleur niet diep genoeg, onzuiver en/of niet egaal.
- Vleugel- en staart onvoldoende doorgekleurd.
- Niet volledig intensief.
- In bezit van blauwstructuur.
- Bonthed in de bevedering.
- Donkere vlekken op snavel, pootjes en nagels.

Wat betreft de tentoonstelling benaderen de mannen het dichtst de standaard. De poppen zijn over het algemeen wat mat van indruk, vaak ook iets melig. Mannen zijn het helderst van kleur en beter doorgekleurd in de pennen.

Huisvesting en Verzorging

Inleiding

De gezondheid en het welzijn van een vogel worden niet alleen bepaald door het wel of niet aanwezig zijn van ziektekiemen of de voeding. Een zeer belangrijke rol speelt ook de manier van huisvesten, het milieu waarin de vogel gehuisvest is, en wat er gedaan wordt om de omstandigheden waaronder de vogel leeft zo optimaal mogelijk te maken en te houden.

Wat de huisvesting betreft moet er zoveel mogelijk tegemoet worden gekomen aan de fysieke en psychologische behoeften van de papegaai (Dilger 1969). In de praktijk blijkt dat met name papegaaien in de huiskamer vaak onder slechte omstandigheden gehouden worden.

In dit artikel wordt onderscheid gemaakt tussen kooi en volièrre. De nadruk zal echter komen te liggen op de papegaai in de kooi in de huiskamer.

De kooi

Het opsluiten van een papegaai in een kooi is meestal noodzakelijk opdat de vogel niet kan ontsnappen, niet verongelukt en geen vernielingen aanricht in de huiskamer. Het is moeilijk om de minimale grootte van een kooi aan te geven. Axelson (1981) geeft de volgende richtlijnen:

	Inhoud	Afmetingen
Valkparkiet, Agapornis	: 1,11 m ³	60x60x90 cm
Kleine papegaaien	: 1,67 m ³	60x90x90 cm
Grotere papegaaien	: 2,23 m ³	60x90x120 cm
Ara's	: 2,97 m ³	60x120x120 cm

Deze afmetingen zouden met name voor de Valkparkiet en de Agapornis wel eens aan de ruime kant kunnen zijn. De mogelijkheid bestaat dat deze vogels minder makkelijk tam te krijgen zijn in zo'n grote kooi. Belangrijker nog dan grootte is de mogelijkheid voor een vogel om zich terug te trekken. In het algemeen wordt er van uitgegaan dat de vogel zittend op zijn stok zijn vleugels volledig moet kunnen uitvouwen zonder daarbij de kooi te raken. Ook de staart mag de grond niet raken. Bij hetzelfde volume is een langere kooi in

Drs. W. Noteboom, Drs. A. Peels
voormalig co-assistent aan de
Faculteit der Diergeneeskunde
en
Dr. J.T. Lumelij
Hoofd Afdeling Vogels en Bijzondere Dieren
Vakgroep Geneeskunde van
Gezelschapsdieren
Faculteit der Diergeneeskunde
Rijksuniversiteit Utrecht

verhouding tot breedte en hoogte in het algemeen beter dan een vierkante kooi omdat de langere kooi betere mogelijkheden tot korte vluchtjes biedt (Dilger 1969). Voor de wat grotere papegaaien zal dat een vrij ruime kooi betekenen, die meestal te duur is of te veel plaats in de huiskamer inneemt. Daarnaast worden papegaaien die wel eens los in de kamer gelaten worden vaak gekortwiek om hinderlijk vliegen tegen te gaan. Hierbij worden de slagpennen van de vleugel asymmetrisch afgeknipt. Leeuwieken van papegaaien, waarbij een stuk van de vleugel wordt geamputeerd moet worden afgeraden, omdat de amputatieplaats vaak aanleiding geeft tot steeds terugkerende beschadigingen en bloedingen.

Er kunnen twee typen kooien worden onderscheiden: de sierkooi of traliekooi en de kistkooi.

De traliekooi wordt het meest verkocht en bestaat helemaal rondom uit spijlen. De papegaai is goed te zien van alle kanten, maar de vogel is wel volledig blootgesteld aan tocht en andere uitwendige invloeden. Het ontnemt de vogel een gevoel van veiligheid en de mogelijkheid zich terug te trekken bij bepaalde dreigingen van buitenaf. Deze kooien zijn vaak "mooi" uitgevoerd met

tierelantijntjes, krullen en koperen knoppen, wat vaak tot gevolg heeft dat ze moeilijker zijn schoon te maken. Een rechthoekig model is beter dan een rond model (Axelson 1981). Rechthoekige kooien zijn aan de zijanten vaak voorzien van geslepen glas, hetgeen het rondspatten van doppen en water voorkomt. Ze hebben vaak een uitschuifbare bodem hetgeen het schoonmaken vergemakkelijkt. Het is een voordeel als de bovenkant van de kooi vlak is zodat de papegaai als hij eenmaal wal tammer is ook op de kooi kan zitten. Nog beter is het om een stok bovenop de kooi te monteren, omdat de spijlen vaak te dicht uit elkaar staan voor de poten. Vanwege het gebrek aan beschutting in de kooi is het aan te bevelen om de kooi in een hoek van de kamer of achter een groot meubelstuk te plaatsen, in ieder geval zo, dat de vogel niet op de tocht zit en zich enigszins af kan zonderen en zo wat "rugdekking" ondervindt. Een andere mogelijkheid is om de kooi gedeeltelijk af te dekken met een doek, waarbij dan wel gerealiseerd moet worden dat een papegaai een knager is. De doek moet onbereikbaar zijn voor de snavel. Ook kan een kistje of broedblok in de kooi geplaatst worden, waarin de papegaai weg kan kruipen. Vanwege ruimtegebrek is het echter beter om dit aan de buitenkant van de kooi te hangen. Privacy is belangrijk voor vogels die zich van nature afzonderen en fysiek en fysiologisch uitgerust zijn om weg te vliegen en zich te verstoppen. Storingen hierin kunnen leiden tot stereotype bewegingen en verenpikken (Burr 1987).

De kistkooi heeft de vorm van een kist en is aan de voorkant voorzien van gaas of tralies. Deze kooien worden niet zo veel verkocht maar zijn door een handig persoon zelf eenvoudig te maken. Ze worden voor wat papegaaien betreft meestal gebruikt voor de kleinere soorten zoals b.v. de agaporniden. De kistkooi heeft bovengenoemde nadelen wat betreft invloeden van buitenaf niet en leent zich uitstekend voor een koppeltje vogels om er jongen in groot te brengen.

De zitstokken moeten aan bepaalde

eisen voldoen. Vaak zijn ze gemaakt van hardhout: glad, hard en van gelijke diameter. Hardhout is beter bestand tegen knagen en beter te reinigen en te desinfecteren dan zachthout. Als de diameter te klein is, omvatten de tenen de stok geheel waardoor de nagels het hout niet raken. Zo komen de nagels onvoldoende in slijting. Bovendien kunnen de tenen onder de zitstok uitsteken zodat deze in een buitenvoliere bij vorst niet beschermd worden door het verenpak.

Is de stok te dik dan ontstaan drukplekken. Als vuistregel is aan te houden een dikte waarbij de tenen de stok voor driekwart omvatten.

Een doorsnede van 7 cm is ideaal voor de grotere soorten en 5 cm voor de kleinere exemplaren (Vriens 1985). Als er ruimte voor is, is het het beste om minimaal twee stokken op gelijke hoogte, zo ver mogelijk van elkaar te plaatsen (Dilger 1969). Harrison (1986) vindt één goedgeplaatste zitstok voldoende omdat papegaaiachtigen toch in hoofdzaak klimmers zijn en bovendien vooral gebruik maken van de hoogst geplaatste stok. De diameter van de stokken moet zoveel mogelijk variëren zodat de tenen niet steeds verkrampt in dezelfde stand hoeven te staan en dat niet steeds op dezelfde plaatsen drukkingen ontstaan op de zooltjes. Indien meerdere stokken worden gebruikt is het derhalve aan te bevelen om stokken met verschillende diameter te nemen.

Om een wat betere grip te krijgen, worden stokken wel eens omhuld met schuurpapier. Het zou bovendien de nagels helpen slijten. Het gebruik ervan is echter af te raden omdat het een ideaal oppervlak is voor parasieten zoals *Cnemidocoptes* mijten en bacteriën. Daarnaast irriteert het schuurpapier de vaak tere voetzolen (Burr 1987). Het beste kan men verse takken nemen van niet giftige bomen en struiken zoals fruitbomen, olm, essen, esdoorn, wilg en notenhout. Kersenhout zou giftig zijn. Voordelen zijn de wisselende diameters die de poten een goede oefening geven, de betere grip en de mogelijkheid om te knagen en zo de snavel in conditie te houden (Dilger 1969, Axelson 1981). Voor het plaatsen van de takken moeten deze eerst grondig gereinigd worden; de schors mag er om blijven. De takken zijn moeilijk te desinfecteren maar kunnen daarentegen regelmatig vervangen worden. Ze dienen zo geplaatst te worden dat de

papegaai zich kan draaien zonder met zijn staart de zijwand te raken. Belangrijk is dat de zitstokken niet geplaatst worden boven voer of drinkbakken of recht boven andere stokken.

Het materiaal waarvan de kooi gemaakt is, is van groot belang. Papegaaien hebben een krachtige snavel en kunnen erg vernielzuchtig zijn. De traliedikte moet voor een Amazone of Grijszandstaart minstens 3 tot 3,5 mm dik zijn. Een kooi van hout kan erg mooi zijn maar op den duur begint de papegaai te knagen en is er in korte tijd niets meer van over.

De spijlen moeten bij voorkeur gegalvaniseerd of verchromd zijn. Als het traliewerk geschilderd wordt, dan alleen met loodvrije verf zoals dat o.a. bij kinderspeelgoed gebruikt wordt. Een donkere kleur geeft het beste zicht in de kooi. Nieuwe, recent gegalvaniseerde kooien kunnen gevaarlijk zijn omdat papegaaien zinkschilfertjes binnen kunnen krijgen en er een zinkvergiftiging op kan treden. Naast een voldoende dikte van de spijlen is het belangrijk om de afstand tussen de spijlen zo te kiezen dat de papegaai er niet met zijn kop tussen kan blijven steken waardoor hij zijn nek kan breken of dood kan gaan door stress. Bedenk dat de kop en het nekje door het verenkleed dikker lijken dan dat ze in werkelijkheid zijn. Als de spijlen van de kooi horizontaal lopen heeft de vogel meer houvast bij het klauteren. De toegang van de kooi moet groot genoeg zijn zodat de papegaai er makkelijk in en uit kan gaan. Er mogen geen scherpe uitsteeksels aan de kooi zitten.

Het deurtje moet goed vergrendeld kunnen worden want papegaaien (m.n. Kaketoets) zijn ware kunstenaars in het openen hiervan.

De bodem van een goede kooi is zwaar gegalvaniseerd en bevat een schuif die het schoonmaken vergemakkelijkt. Als bodembedekking kan men het beste vellen op maat gesneden papier gebruiken (Axelson 1981, Harrison 1986). Dit kan speciaal papier daarvoor zijn of pakpapier met de ruwe kant boven. Veel goedkoper en net zo goed is krantenpapier. Het voordeel van papier is dat het hygienisch is en dat er controle is op de ontlasting van de vogel. Een nadeel van het gebruik van papier kan zijn dat sommige vogels het helemaal vernielen. Dit kan een hoop troep ge-

ven. Ook gebruikt worden zilverzand, rivierzand (het zogenaamde "metselzand"), houtkruisen of kattenbakvulling. Naast problemen van het eten van deze bodembedekking, blijkt vaak dat doordat de kooi niet zichtbaar vuil is (de ontlasting verdwijnt grotendeels) de kooi niet op tijd verschoond wordt. Er zijn ook papegaaienkooien in de handel met een roostervloer waar de ontlasting doorheen valt. Een papegaai is van nature gewend zijn pootspieren op een nagenoeg vlakke bodem te oefenen, een rooster lijkt dus erg onnatuurlijk. Een voordeel is dat de vogel niet door zijn eigen ontlasting loopt hoewel er wel vuil aan het rooster blijft hangen. Omdat dit lastig schoon te maken is wordt dit nogal eens "vergeten". Als compromis is eventueel een gedeelte van het rooster af te dekken met een graszode die uiteraard wel regelmatig moet worden vernieuwd (Vriens 1985).

Voer- en drinkwaterbakjes moeten van een degelijk materiaal gemaakt zijn, zoals b.v. porselein of roestvast staal, om aan de vernielzucht van papegaaien weerstand te bieden. Ze moeten groot genoeg zijn en mogen geen scherpe randen en uitsteeksels hebben. Metaal bakjes die gesoldeerd zijn kunnen aanleiding geven tot loodvergiftiging. De bakjes moeten bij voorkeur afgeronde hoeken hebben en mogen geen (haar)scheurtjes vertonen; dit bemoeilijkt het dagelijks reinigen en desinfecteren. Hoe hoger de bakjes gehangen worden, hoe minder kans op bevuiling door ontlasting. Eventueel kan een stok voor de bakjes aangebracht worden. Een papegaai die gezond is en zich normaal kan bewegen kan zijn voerbakje makkelijk bereiken, dus is het niet nodig om deze direct naast de zitstok te plaatsen. Dit vermindert ook de kans dat de vogel zich uit verveling gaat overeten of gaat bijten op zijn voerbakjes. Het voeren geschiedt bij voorkeur op twee gelimiteerde voertijden (zie deel 6: Voeding). Door het gebruik van wijdere voerbakjes (schaaltjes) wordt het voer op een aantrekkelijke manier gepresenteerd en dit moedigt de vogel aan tot het accepteren van b.v. een nieuw voer i.t.t. bij diepe, nauwe bakjes (Harrison 1986). In het algemeen is het wel zo dat een papegaai erg gevoelig is voor veranderingen zodat het raadzaam is niet steeds een ander soort voer- of waterbakje te gebruiken. Zet of hang het ook steeds op de zelfde plaats. Het is makkelijk als de bakjes vanaf de buitenkant te verwij-

De papegaai als huisdier

deren zijn. Dit voorkomt ook het eventuele ontsnappen van de papegaai of het gebeten worden van de eigenaar door een angstige of agressieve vogel.

Speelgoed. In de dierenpeciaalzaak is een overvloed aan belletjes, spiegelgeltjes, laddertjes, balletjes enz. te vinden. Het meeste speelgoed is echter niet geschikt voor een papegaai. Bedenk bij een eventuele aanschaf nog eens dat een papegaai een krachtige snavel heeft waarmee hij veel kan vernielen; het speelgoedje kan versplinteren, scherpe uitsteeksels krijgen, ijzeren haakjes of schroefjes kunnen losraken enz.. De vogel zou dit binnen kunnen krijgen met alle gevolgen van dien. Bekend is dat b.v. tenen beklemt kunnen raken in kettinkjes, haakjes of V-vormige uitsparingen. Geef nooit rubberen speelgoed! Het beste speelgoedmateriaal is een verse (onbespoten) wilge- of fruitbomentak (Burr 1987). Sommige papegaaien vinden het leuk om zich

ergens in te verstoppen zoals in een papieren zak of een kartonnen doos. Geef de vogel één attractie tegelijk en vervang deze wanneer u merkt dat de vogel er genoeg van heeft.

Standaard. De standaarden die te koop zijn voor grotere papegaaien bestaan uit een staander met daarop een horizontale zitstok waaraan gewoonlijk aan beide zijden een voer- of drinkbakje zit. Soms zit er een schotelvormig geheel onder om ontlasting en voerresten in op te vangen. Deze standaarden zijn waardevol als tijdelijke afwisseling van de kooi om wat beweging te krijgen. Als "huisvesting" voor langere duur voldoet deze echter niet omdat deze te stimulusarm zijn en bovendien geen privacy bieden aan de papegaai (Axelson 1981). Het vastleggen aan een ketting kan aanleiding geven tot gewrichtsluxaties en pootfracturen. Als men de vogel wat afwisseling wilt geven voldoet een klimboom naast de

kooi uitstekend. Men kan daarvoor de houtsoorten nemen die genoemd werd bij de "natuurlijke zitstokken" en ook nu mag de bast er om blijven. De papegaai kan zich bewegen, klauteren en knagen zoveel als hij wil. Ook een klimstok boven op de kooi geeft oefening en ontspanning.

De omgeving van de kooi moet eveneens veilig zijn. Zo mogen er geen elektriciteits snoeren vlak langs de kooi lopen. Ook giftige kamerplanten (zoals de Dieffenbachia) en gordijnen met lodvetters mogen zich niet in de nabije omgeving van de kooi bevinden. Wanneer men besluit de vogel uit zijn kooi te laten, dient men zich goed te realiseren aan welke gevaren de vogel blootgesteld wordt. Er zijn bizarre verhalen bekend van papegaaien die terecht komen in een pan kokende soep, verdrinken in een toiletpot of opgezogen worden in een stofzuiger. Sluit de ramen en deuren naar "gevaarlijke"

ruimtes. Laat uw vogel niet aan de planten komen; ze kunnen giftig zijn (voor een uitgebreide lijst zie: Axelson 1981, Harrison 1986).

Het gevaar voor loodvergiftiging bestaat als de papegaai knaagt aan loodveters in gordijnen of op lood dat om de hals van wijnflessen zit (Lumeij en Westerhof, 1986, zie ook deel 8: Ziekte en ziektepreventie). Hond en kat zijn nooit te vertrouwen. Kortom: blijf uw papegaai in de gaten houden als deze uit de kool is.

Omgevingsfactoren. Zelfs in de grootste, best verzorgde kool kan een papegaai niet gezond blijven als ook de omgeving niet optimaal en gezond is. Het aantal uren licht per dag bepaalt in de natuur het verloop van fysiologische processen als voortplanting en rust. In de huiskamer wisselt het aantal uren licht sterk zodat het ritme van de papegaai verstoord kan raken, wat zich kan uiten in een verminderd welzijn. Geef u vogel 's zomers 14 uur licht en 10 uur duisternis en 's winters het omgekeerde: het een en ander zou met een tijdklok geregeld kunnen worden. Het afdekken is een goed alternatief mits de papegaai niet bij het doek kan komen.

Zonlicht dat via ramen het huis binnenkomt mist in zijn spectrum de ultraviolette component, omdat deze door het glas uitgefilterd wordt. Ultraviolet licht stimuleert de vorming van Vitamine D in de huid. Dit gemis kan opgevangen worden door 8-10 uur per week uw vogel het licht van een speciale plantlamp te geven (Burr 1987).

Vogels die eenmaal geacclimatiseerd zijn kunnen vrij grote temperatuurverschillen verdragen zolang dit maar geleidelijk gaat. In het algemeen geldt, dat als het voor de mens aangenaam is, het voor de vogel ook goed is zoals deze maar niet op de tocht zit.

Een vochtigheidsgraad van 40-50% is optimaal voor een vogel. Ze passen zich eerder aan hogere vochtigheden aan, dan aan lagere. Met name tijdens het broeden mag de luchtvochtigheid niet te laag zijn (Axelson 1981).

Door de effectieve wijze van gaswisseling in de longen zijn vogels veel gevoeliger voor luchtverontreinigingen dan mensen. Vermijd sigaren- en sigarettenrook of bak- en braadluchtjes uit de keuken. Van veel verontreinigingen is

bekend dat ze chronische ademhalingsproblemen kunnen geven. Bakken en braden gebeurt normaal bij een temperatuur tussen 150° en 200°C. De maximum temperatuur die bij dit proces bereikt kan worden ligt rond 280°C. Bij deze temperaturen kunnen er uit de teflonlaag van anti-aanbakpannen voor de vogel schadelijke stoffen vrijkomen. Ook bij het verbranden van boter, of dit nu in een pan met anti-aanbaklaag van teflon gebeurt of een gewone pan van aluminium of gietijzer, komen er bij temperaturen van rond 260°C al giftige

verbrandingsproducten vrij die sterfte bij parkieten kunnen veroorzaken.

Plaatsing van de kool. Alle papegaaien zijn gezelligheidsdieren die graag mensen en andere levende wezens om zich heen zien. Zet de papegaai beslist niet in tochtige ruimten zoals keuken, hal of trapportaal of in een te donkere ruimte zoals een schuur of een ander hok. Een plaats in de direkte zon is eveneens af te raden. Als de papegaai het te warm krijgt, laat hij dit merken door met de bek open en de vleugels

axelson

De

De papegaai als huisdier

afgehouden te gaan zitten hijgen. Zet de kooi op ooghoogte, zodat de papegaai geen last heeft van tocht, angst-aanjagende mensenbenen, sluipende katten en voorbijrennende honden. Een papegaai zit van nature graag op een hoog plekje zodat hij alles van bovenaf kan gadeslaan.

Verzorging. In de verzorging van de papegaai mag zeker een regelmatig bad niet ontbreken. Papegaaien stammen oorspronkelijk uit tropische gebieden, waar normaal een hoge luchtvochtigheid heerst. De vogel heeft minimaal 2 keer per week een bad nodig om het verenkleed in goede conditie te houden. Sommige vogels spartelen graag in een bakje water of in de gootsteen. Anderen gaan graag onder de douche of genieten ervan bespoten te worden met een plantenspuit. Sommige vogels kruipen liever door wat nat gras. Zorg er in ieder geval voor dat de papegaai op kan drogen in een warme en tochtvrije ruimte. Als het goed is zal de vogel de eigen snavel in model houden wanneer voldoende te knagen aangeboden wordt. Toch kan het wel eens voorkomen dat de snavel wat te lang wordt of scheef groeit waardoor de papegaai moeite heeft met de voederopname. De nagels van de tenen slijten soms onvoldoende, waardoor de vogel overal aan kan blijven haken. Zowel snavel als nagels moet u in zulke gevallen bij laten werken door uw dierenarts.

De volière

Een volière is geschikt als men grotere aantallen vogels wil gaan houden of als men wat grotere vogels wil gaan kweken.

Papegaaien die eenmaal geacclimatiseerd zijn kunnen grote verschillen in temperatuur verdragen. Sommigen houden er zelfs van om 's winters in de sneeuw te spelen. Niet geacclimatiseerde vogels mogen daarentegen nooit in een buitenvolière daar de overgangen dan te groot zijn.

Ruimte is belangrijk; een vogel moet kunnen vliegen! Zorg dat de volière op een lichte plaats komt te staan, het liefst met de voorzijde gericht op het zuidoosten. Planten in een volière zijn geen lang leven beschoren. Het is beter planten rondom de volière te plaatsen om te proberen het natuurlijke milieu na te bootsen. Zorg dat de vogels niet door het gaas aan giftige planten

kunnen komen. Zeer berucht bijvoorbeeld is de *Taxus baccata*. Er zijn ook gevallen bekend van sterfte in vollières die onder een Gouden regen stonden. De zeer giftige peulen daarvan kunnen in de volière terecht komen. Sommige mensen hebben een volière binnenshuis, maar vaak zal daarvoor de ruimte niet beschikbaar zijn. Een buitenvolière is meestal opgebouwd uit twee gedeeltes. Het nachthok en de vlucht.

De vlucht bestaat meestal uit een metalen raamwerk met gaas van voldoende dikte, afhankelijk van de soort papegaai die gehouden wordt. De vlucht moet langer zijn dan breed, zodat de papegaai vliegend een zo groot mogelijke afstand kan overbruggen. Een hoogte van ongeveer 2 meter is voldoende, maar liever nog 2,40 meter. Vogels voelen zich wat veiliger als ze, bij het binnenkomen van een persoon, boven de bron van angst kunnen vliegen (Dilger 1969). Het is aan te bevelen om de bovenzijde af te dekken met b.v. golfplaten zodat uitwerpselen van andere vogels niet in de volière terecht kunnen komen. Insleep van infecties en parasieten van wilde vogels (mussen, spreeuwen enz.) kan zo worden voorkomen (Vriënds 1983). Voor de zitstokken in de volière geldt het zelfde als wat vermeld is bij de kooi. In een volière kan daarentegen een volledige boom dienst doen als zodanig.

Nachthok. Het nachthok kan het best van steen gebouwd worden en moet voor de wintermaanden absoluut tocht- en vorstvrij zijn. Verwarming zal in de winter vaak nodig zijn. Denk altijd aan schadelijke verbrandingsgassen. Het nachthok bevindt zich meestal aan de korte zijde van de vlucht en is met een afsluitbare opening daarmee verbonden. In het nachthok wordt meestal gevoerd en worden een of meer broedblokken opgehangen zodat de papegaai kan kiezen; een ankeling broed liever in een broedblok buiten. Ook in het nachthok moeten zitstokken aanwezig zijn.

De vloer van de volière kan bestaan uit zand, hout, beton of tegels. Elk heeft zijn voor- en nadelen. Beton en tegels zijn hard aan de poten maar zijn goed te reinigen en te desinfecteren. Eventueel kan er iets overheen gestrooid worden als bodembedekking. Houten vloeren kunnen moeilijk tegen vocht en hebben veel naden en kieren, wat het schoonmaken bemoeilijkt. Zandbodem kan

worden beplant maar kan ook makkelijk besmet raken en zo een bron van ziekte worden. Dit speelt vooral een rol als de bezettingsgraad in de volière hoog is (Dilger 1969).

De toegangsdeur tot de volière moet bij voorkeur lager zijn dan 1,25 meter zodat de papegaai niet kan ontsnappen. Lever ook de deur niet in een hoek omdat juist daar een angstige papegaai het eerst naar toe vliegt (Vriënds 1983). Een andere mogelijkheid is het plaatsen van een sluis met dubbele deur.

Belangrijk bij buitenvollières is de werking en bestrijding van ongedierte als ratten en muizen. Let op kleine openingen en mogelijke toegangsroutes. Muizen zullen de vogels niet aanvallen maar geven met name 's nachts veel onrust. Als dit regelmatig voorkomt, kan dit zelfs tot de dood leiden door stress of door de opgelopen verwondingen t.g.v. het blind tegen objecten aan vliegen. Zorg dat ook in de volière regelmatig verse wilgen- of fruitbomentakken aanwezig zijn.

Indien men een waardevolle papegaaiencollectie heeft verdient het aanbeveling om met een beveiligingsdeskundige de mogelijkheden te bespreken die er zijn om diefstal te voorkomen.

Literatuur

Axelsson, R.D. *Caring for your Pet bird*. Toronto, Canada: Canaviax Publications 1981

Burr, E.W. *Companion Bird Medicine*. Ames, Iowa, U.S.A.: Iowa State University Press 1987. Ch. 2 Caging and environment by R. Giddings.

Dilger, W.C., *Caging and Environment In: Diseases of Cage and Aviary Birds*. Ed. by Margaret L. Petrak Philadelphia: Lea & Febiger 1969.

Harrison, G.J. and L.R. Harrison. *Clinical Avian Medicine and surgery*. Philadelphia: W.B. Saunders Co. 1986. Ch. 2. Husbandry practices by G.J. Harrison, Ch. 50 Aviculture management by K. Flammer.

Lumeij, J.T. and I. Westerhof *Loodvergiftiging bij papegaaien* Postacademisch Onderwijs Diergeneeskunde. Utrecht: 1986

Vriënds, T. *Australische Papegaaien en Parkieten* Utrecht, Antwerpen: Het Spectrum B.V. 1983.

Kanariepokken kunt u gelukkig voorkómen

Kanariepokken is een vaak dodelijke ziekte.
Er zijn 2 vormen: bij de huidpokken sterft gemiddeld de helft van de zieke vogels, bij de hazziekte zelfs bijna 100%.

Geneesmiddelen tegen de ziekte bestaan niet. Maar gelukkig kunt u uw vogels er tegen beschermen. Door te enten met Poulvac P Canary, een modern vaccin voor kanaries en vinkensoorten.

Ent bij voorkeur eind juni/begin juli, als de jongste vogels 4 weken oud zijn. Altijd de gebruiksaanwijzing heel nauwkeurig volgen! Na 3 weken zijn de dieren een jaar lang beschermd.

poulvac® P canary

In verpakking à 50 doses, inclusief oplosmiddel en dubbele entnaald. Alleen verkrijgbaar bij uw dierenarts.

---

duphar

DUPHAR NEDERLAND BV AMSTERDAM

De (Mis)rekening

Jan Kuiper

Wanneer gesteld wordt dat iedereen rekenen heeft geleerd is die stelling zeker niet opzienbarend te noemen, in essentie is de stelling juist. Hetgeen niet kan verhinderen dat tussen het leren van rekenen en het praktiseren van die kennis hiaten ontstaan in de loop der tijd.

Simpelweg omdat A er zijn of haar brood mee verdient terwijl bijvoorbeeld C er

nooit meer mee te maken heeft in het dagelijks leven. En, laten we eerlijk zijn, ook al tijdens de leer-periode ontstonden grote verschillen tussen leerlingen onderling. De een scheen alles uit de mouw te schudden, terwijl dezelfde stof voor anderen vrijwel onoverkomelijke moeilijkheden opleverde.

Machtsverheffen-worteltrekken-vergelijkingen met een onbekende, termen die leiden tot voldoening en tot pure wanhoop, bij mensen die overigens wel gelijkvormig opgeleid werden. Het verschil tussen voldoening en wanhoop wordt triviaal afgedaan met het wel of niet in het bezit zijn van een rekenknobbel (?).

Ook binnen de NBvV bestaan mensen met en zonder rekenknobbel, het zou ongewoon zijn als dat niet het geval zou zijn.

Vraag me nou alstublieft niet hoeveel leden er wel of niet in het bezit zijn van zo'n mathematisch bultje, ik zou het echt niet weten. Zelfs de ruwste schatting kan mijlen mis zijn, mis naar boven of mis naar beneden.

Ten aanzien van een zeer specifiek

onderwerp heb ik zo mijn twijfels, dat specifieke onderwerp is de bestrijding van hapziekte/kanariepokken. Bekend geacht mag worden dat deze ziekte funest is voor de slachtoffers, eveneens bekend geacht mag worden dat de ziekte te voorkomen is door tijdig te enten met een speciaal daarvoor ontwikkelde entstof. Waarom mijn twijfels aan het rekenvermogen van vogelliefhebbers grond vinden in hapziekte dient te worden verduidelijkt, al was het alleen maar om beschuldigen de vingertjes te vermijden.

In het TT-seizoen 88/89 werden 162486 kanaries ingezonden naar de wedstrijden, daarnaast ook nog 4120 wildzangvogels, in totaal 166.606 vogels. Kijkend naar de praktijk dient dat aantal met 5 vermenigvuldigd te worden, daarbij wordt uitgegaan van de aanname dat 1 op de 5 vogels ingezonden wordt

naar een TT. Ergo, in dat seizoen zagen 833030 jongen (kanaries+ wildzang) het levenslicht. Voor het ontstaan van dat nieuwe leven zijn ouders onontbeerlijk; uitgaande van de aanname dat per ♀ (pop) gemiddeld 6 jongen groot worden, zijn voor die 833030 jongen 138838 ♀♀ nodig geweest. Aannemend dat iedere ♂ (man) 2 ♀♀ bedient' zijn derhalve 69419 ♂♂ gebruikt. Aan het eind van het broedseizoen waren binnen de NBvV 833030 + 138838 + 69419 = 1041287 kanaries + wildzang aanwezig.

Voor het geval dat u dat dikke miljoen betwijfelt, dat is het aantal in gunstige belichting! Aangenomen is namelijk dat 1 op de 5 vogels de TT haalt, dat zou best 1 op de 10 kunnen zijn, ik heb daar (nog) geen onderzoek naar gedaan. Ook werd aangenomen dat een ♀ gemiddeld 6 jongen oplevert, waarschijnlijk een te gunstige uitgangstelling. Indien beide aannames gecorrigeerd dienen te worden komt het aantal vogels ver boven dat miljoen te liggen. Rekenen!

Uit de cijfers kan afgeleid worden dat méér dan een miljoen vogels voor enting in aanmerking kwamen, bestrijding van hapziekte/kanariepokken is noodzaak bij kanaries en wildzang. Omdat er maar zeer weinig fabrikanten van dit specifieke serum tegen hapziekte bestaan kan uit de verkoopgegevens gestedilleerd worden hoeveel vogels er werkelijk geënt zijn in dat seizoen.

Mijn twijfel(s) aan het rekenvermogen van de gemiddelde kanariefhebber ontstaat uit de onwaaierbare conclusie dat slechts 1 op de 4 vogels tegen hapziekte beschermd werd door de eigenaar/fokker, dat is een beschamend laag percentage. Nee, ik heb geen aandelen in de entstofindustrie, ik ben ook niet mijn eigen straatje aan het vegen, ik vind dat percentage beschamend omdat ik het welzijn van de betrokken vogels erg belangrijk vindt. Het wil er bij mij niet in dat 3 op de 4 liefhebbers het niet nodig vinden hun vogels te enten, ook voor hen is het optreden van hapziekte niet afwendbaar zonder enten.

Hapziekte kan op een X-tal manieren ook uw hok met vogels aantasten, te menen dat u van deze verschrikkelijke ziekte verschoond blijft is gelijk te stellen aan vabanc spelen

in een casino. Zet de kostprijs van de entstof af tegen de waarde van uw vogels, waarbij aangetekend dient te worden dat 'leven' eigenlijk nooit in geld vertaald mag worden, u zult dan al rekenend constateren dat enten goedkoper is dan het optreden van hapziekte.

Zorg ervoor dat uw rekening niet een misrekening wordt, uw vogels zullen er wel bij varen, 'hapziakertitis' bekort het vogelleven dramatisch.